Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, jul 2020. - Godina XVI - Broj 181 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Ris u Bajmoku

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Subotica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subotica na bunjevačkom"

Radio Subotica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar"

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio"

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

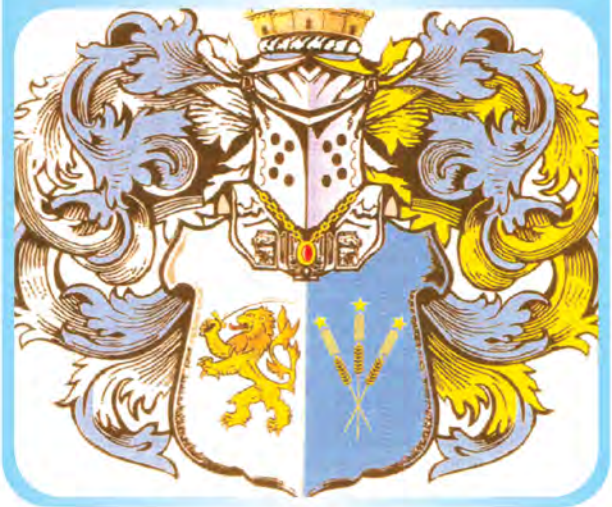

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XVI Broj 181
Jul 2020.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Boris Bajić

Glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Stanislava Lutkić (Sombor)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić Matković, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Ris u Bajmoku

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

U vrime zaključivanja ovog broja novina često smo pogledali u nebo, a pogotovo oni koji su za svoj poso izabrali rad na njivama. Nigovanje zrna je težak i odgovoran poso, al ne zavisi samo od onog ko sije, i vrše, nego i od vrimenski prilika. Zato se i molimo Bogu nek nam bude podrška, saveznik u poslu, nek sačuva trud i muku, nek sačuva svako zrno žita koje je natopljeno vodom i znojom, a opet okupano suncom naše pitome ravnice.

I kad je taki važan poso gotov, slidi zafala onima koji su pomogli, slidi zafala Bogu. Kod Bunjevaca je to tako. Bilo je na salašima naši stari kadgod, a ima i danas, i teži poslova nego što je pripravljanje žita za kruv, al nema važnijeg. Zato se po okončanju ovakog posla i pravi Dužijanca – zafala Bogu za kruv svagdašnji.

Ko što je važno svako zrno žita, tako je i važno svako zrnce znanja, pa tako i onog znanja koje je vezano za tradiciju, kulturu i istoriju Bunjevaca. A to znanje čeka da bude usvojeno od dice koja će, prvi put posli pauze od cilog vika, na jesen u sridnjim škulama učit bunjevački. Poso za ostavrivanje ovog prava nije bio ni lak ni kratak, al je nuz naporan rad, i on okončan. Plodovi takog posla, tek će se vidit kad nove generacija našeg mladog svita ostanu uključene u svoju zajednicu, garantujuć joj i opstanak i napridak.

Svega tog, naravno, ne bi bilo brez politike, zato i na kraju zaključivamo – posli održani izbora pridstavnici bunjevački politički partija mogu bit zadovoljni, pod svojim imenom izborili su se za mista u subotičkom parlamentu.

Strana 4

Strana 13-14

Strana15

Strana 16

Strana 17

Strana 18

Sadržaj

4
Samostalno prišli cenzus
6
Podržana 372 projekta
13-14
Vridna čeljad pripravila kruv za nov ciklus života
15
Litnje radionice slamarstva
16
Priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka
17
Nova šansa za učenike
18
Diplome za najvridnije
19
U skladu sa novim okolnostima
21
Replike stari majstora

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

KONFERENCIJA ZA ŠTAMPU PRIDSTAVNIKA LISTE „BUNJEVCI ZA SUBOTICU – SAVEZ BAČKIH BUNJEVACA”

Samostalno prišli cenzus

Nakon održani izbora u Subotici za pridstavnike liste „Bunjevci za Suboticu – Savez bačkih Bunjevaca” ima samo razloga za zadovoljstvo. Lista je dobila podršku priko tri posto izašli Subotičana, te će u novom sazivu Skupštine Subotice imat dva mandata.

– U dva prithodna izborna procesa bili smo te nesriće da smo za 30-40 glasova ostajali brez jednog mandata. Sada smo doživili da smo zbog bar 28 glasova više nemamo treći mandat. Naime, kako smo prišli cenzus od 3%, ko manjinskoj stranki nam u toj slučaju ne pripada koeficijent od 1,35. Za tim ne žalimo, iako bi bilo dobro da imamo treći mandat i odborničku grupu. Mnogo nam je bitnije da smo samostalno prišli cenzus i što smo pripoznati ko ozbiljna politička stranka u našem gradu.

– Ostvarili smo najbolji rezultat od kako samostalno izlazimo na lokalne izbore u Subotici. Više od 35 posto je povećan rezultat u odnosu na prošle izbore, iako je ukupna izlaznost manja. To je veliki pokazatelj da smo u periodu koji je iza nas dobro radili, da su naši glasači to pripoznali. Ko najvridnije želim istaknit da smo samostalno, bez ičije pomoći, pod svojim imenom, prišli cenzus od 3% i time se uvrstili u red ozbiljni politički stranaka. Osvojili smo dva mandata, kako se to raspoređiva po Dontovom sistemu – kazo je **Mirko Bajić**, pridsidnik SBB-a i prvi na listi.

Apsurdno je, ali je tako, da je podrška birača bila tek nešto manja, lista bi, ko manjinska, imala tri mandata.

Bajić je naglasio kako će ko pridstavnici manjine pružit ruku saradnje pridstavnicima vlasti, jel je to jedini put ka ostvarivanju prava, te neće tražit funkcije, mista u javnim preduzećima...

– Ono bez čega ne prihvatamo saradnju jeste da bunjevačka nacionalna zajednica u Subotici mora da ostvari prava u miri i na način kako to ostvarivaje i drugi. Ni više, ni manje. U mnogo elemenata, pogotovo kad je rič o kulturi, informisanju i obrazovanju ne dostižemo nivo koji imaje druge zajednice srazmirno našoj brojčanoj veličini.

Prvi korak u toj borbi slidi uskoro, po formiranju novog saziva Skupštine Subotice.

– Ono što dosad nije urađeno jeste da se u Subotici i faktički prihvati da Bunjevci imaju svoj jezik. To znači da bunjevački jezik mora biti u Statutu Subotice. To smo u kampanji obećali i to ćemo prvo tražiti da se sprovede, jer je to zakonska potreba. Zakon je uredio da u svakom naseljenom mistu di je više od 15% pripadnika nacionalne manjine mora bit prava na službenu upotribu jezika, kroz nazive naselja, imena ulica... U šest naseljeni mista u Subotici je po poslidnjom popisu više od 15% Bunjevaca, na nikima i više od 30% – naglasio je Bajić.

Po prvi put u odborničkim klupama u Subotici biće i **Dragan Kopunović**, drugi sa liste „Bunjevci za Suboticu – Savez bačkih Bunjevaca”

– Ponosan sam što ću bit odbornik u Skupštini Subotice, to je čast i obaveza. Obećavam da ću radit u interesu Bunjevaca, al i svi drugi ljudi koji žive u ovom našem lipom gradu – istako je Kopunović.

N. S.

U NEDILJU, 21. JUNA ODRŽANI SU IZBORI NA SVIM NIVOIMA

Bunjevci i dalje u subotičkom parlamentu

U nedilju, 21. juna, održani su izbori na svim nivoima, a na svim je ubedljivu pobidu odnela Srpska napredna stranka. Što se Bunjevaca tiče, oni su pod svojim imenom izašli samo u Subotici, a nakon što je Gradska izborna komisija u Subotici saopštila zvanične rezultate, oni će imat dva odbornika u novom sazivu Skupštine Subotice, odnosno s liste „Bunjevci za Suboticu – Savez bačkih Bunjevaca" će **Mirko Bajić** i **Dragan Kopunović** pridstavljat Bunjevce na lokalu.

U subotičkom parlamentu ima 67 mista, a 31 je pripalo pridstavnicima liste SNS-a, 22 imaje

Mirko Bajić

članovi Saveza vojvođanskih Mađara, 4 Socijalističke partije Srbije, koliko ima i Pokret za građansku Suboticu. Vojvođanski front se izborio za tri mista, a nuz dva bunjevačka, jedno misto ima i Ruska stranka.

Prema saopštenju Gradske izborne komisije na teritoriji Subotice je od 128.566 upisani birača glasalo 58.211 građana, odnosno 45,28%, nuz 2.271 nevažeći listića. U izbornoj trki u Subotici je učestovovalo devet lista, a konačni rezultati su slideći: 1. „Aleksandar Vučić - za našu decu" 24.286 (41,72%), 2. „Dr Vojislav Šešelj - Srpska radikalna stranka" 1.342 (2,31%), 3. „Ruska stranka - Igor Petrov" 968 (1,66%), 4. „Savez vojvođanskih Mađara - Ištvan Pastor" 17.131 (29,43%), 5. „Ivica Dačić - Socijalistička partija Srbije" 3.079 (5,29%), 6. „Bunjevci za Suboticu - Savez bačkih Bunjevaca" 1.774 (3,05), 7. „Vojvođanski front - Ujedinjeni za demokratsku Suboticu" 3.000 (5,15%), 8. Jene Maglai - Grupa građana „Pokret građanske Subotice" 3.617 (6,21%), 9. Hrvatski demokratski forum 735 (1,26%).

Podsitićemo i u prithodnim sazivima parlamenta Bunjevci su imali svoje političke pridstavnike.

N. S.

BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR

NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE · SUBOTICA ·

Ostani odgovoran!

Sačuvaj sebe i druge!

URUČENI UGOVORI POSLI KONKURSA IZ OBLASTI KULTURE NA NIVOU AP VOJVODINE

Podržana 372 projekta

Med 372 projekta koje je s 101.200.000 dinara podržo Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama nalaze se i oni koji stižu iz bunjevačke zajednice. BKC „Bajmok" će dobit 70.000 dinara za projekat „Dani bunjevačke kulture", UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora 50.000 za pozorišnu pridstavu „Niko i ništa", KUDŽ „Bratstvo" 50.000 za troškove gostovanja u zemlji i inostranstvu i nabavku nošnje, KUD „Bunjevka" 70.000 za 8. Panel konferenciju „Usmeno narodno blago, običaji i tradicija bački Bunjevaca", UG „Bunjevačka matica" 50.000 za 13. Smotru dičijeg stvaralaštva „Bunjevačka lipa rič", BKC „Lemeški Bunjevci" 50.000 za „Bunjevačku dužijancu", UK „Centar za kulturu Bunjevaca" 70.000 dinara za knjigu Marije Horvat „Promaja u pendžerima vrimena", te NIU „Bunjevački informativni centar" 150.000 dinara za dvanajsto izdanje knjige „Tandrčak i njegovo blago".

Prilikom dodile ugovora u Arhivu Vojvodine, pridsidnik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** kazo je da je Vlada u ovoj godini, brez obzira na težinu problema s kojima je suočena, gotovo sva planirana sridstva za projekte iz oblasti kulture i izdvojila.

– Vojvodina, u svim sferama kulturnog stvaralaštva prati trendove u savremenoj umetnosti, ali i svoju kulturnu i nacionalnu baštinu neguje kroz nove kulturne programe. Zbog toga će Pokrajinska vlada i narednih godina nastaviti trend značajnijeg finansiranja projekata iz oblasti kulture – istako je Mirović.

Igor Mirović i Dragana Milošević

Istakavši kako je budžet Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama u poslidnje dvi godine udvostručen, resorni sekretar **Dragana Milošević** kazala je da način na koji se jedno društvo odnosi prema kulturi utiče na način na koji će nas se potomci sićat, te kako je stoga briga o kulturi moralna obaveza svi nas.

– Svoju kulturu moramo da razvijamo, unapređujemo, obogaćujemo i ostavljamo otvorenom za kvalitetnije uticaje, jer je ona vrednost jednog naroda. Ona svedoči o njegovoj istoriji i identitetu, a njen značaj ključan je za napredak civilizacije.

Projekat UK „Centar za kulturu Bunjevaca" dobiće svoje finale u okviru proslave „Dužijance". Rič je o knjigi **Marije Horvat**, dopunjenom izdanju dila „Promaja u pendžerima vrimena". Rič je o svojevrsnom svidočanstvu istorije kadgodašnju salaša, a u okviru izdanja, čija je izrada u toku, nalazi se i dio posvećen risu i kruvu, pa je i zgodno da promocija bude u okviru obilužavanja Dužijance.

Projekti „Bunjevačke matice" i NIU „Bunjevački informativni centar" okrenuti su dici. Matica pripravlja tradicionalni konkurs „Bunjevačka lipa rič" kroz kojeg dica iskazuju svoju nadarenost u pisanju proze i poezije na maternjem bunjevačkom jeziku, dok NIU „BIC" nastavlja sa pripravljanjem tradicionalnog izdanja namenjenog škularcima i dici „Tandrčak i njegovo blago".

Tradicionalni su i drugi podržani programi. KUD „Bunjevka" pripravlja osmu panel konferenciju koja će bit posvećena bogatoj kulturi i tradiciji našeg naroda, u BKC „Bajmok" pripravljaje već tradicionalno okupljanje poslidnjeg vikenda avgusta koje u dva dila, kroz promociju dokumentarnog filma i biltena, odnosno Festivala bunjevački ila, ističe važnost povezivanja i nigovanja tradicije. I drugi projekti su važan korak u nigovanju kulture bunjevačke zajednice i bogatog kulturnog nasliđa Bunjevaca.

Prema ričima **dr Suzane Kujundžić Ostojić**, pridsidnice Nacionalnog savita, ima i projekata koji nisu podržani, te je jasno kako će Savit i „Centar za kulturu Bunjevaca" morat pomoć da se projekti realizuju.

– Evidetno je kako ćemo morat u budućnosti radit ozbiljnije i veće projekte, uključivat više udruženja oko jednog projekta, a tu su nam i međunarodni projekti koji su značajni, al nji triba ozbiljno i pripravit i realizovat – komentariše na kraju pridsidnica NSBNM.

N. S.

POZNATA RASPODILA SRIDSTAVA IZ BUDŽETSKOG FONDA ZA NACIONALNE MANJINE

Novci ka promociji i podrški obrazovanja

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave dodilio je i ove godine sridstva iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine, a s ukupno 24 miliona dinara, podržana su 72 projekta iz oblasti obrazovanja nacionalni manjina.

Branko Ružić

– Obrazovanje nacionalnih manjina je oblast koja je od suštinskog interesa za nacionalne manjine, koja doprinosi očuvanju identiteta nacionalnih manjina, kao i obezbeđivanju jednakih mogućnosti pristupa obrazovanju na svim nivoima za pripadnike nacionalnih manjina – istako je ministar **Branko Ružić** tokom potpisivanja ugovora s pridstavnicima odabrani projekata.

Za sridstva je aplicirano kroz 210 prijava, a kako kaže ministar Ružić vodilo se računa da se izaberu programi i projekti koji doprinose unapriđenju obrazovanja pripadnika svi nacionalni manjina.

Kako je navo, raspodila sridstava iz Fonda samo je jedna od aktivnosti koju ovo Ministarstvo priduzima u cilju unapriđenja položaja i prava pripadnika nacionalni manjina u Srbiji.

– Vlada Republike Srbije je spremna da i ubuduće, stvara ambijent koji će obezbediti ravnopravnost svih njenih građanki i građana – divanio je Ružić.

Što se bunjevačke zajednice tiče, mož se računat na 300.000 dinara odobreni samo za jedan projekat – „Efekti izbornog predmeta bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture u osnovnim škulama" kojeg je podno Bunjevački edukativni i istraživački centar „Ambrozije Šarčević".

– Ovo je već petnajsta godina kako se ovaj predmet pridaje u škulama i krajnje je vrime da pogledamo šta je to dobro ura-

Suzana Kujundžić Ostojić

đeno, šta mož bit bolje i koji su načini da se unapridi nastava. Ne možem ni zamislit kaki će bit rezultati, al će oni bit korisni i interesantni po pitanju sagledavanja određenog procesa, a rezultat će sigurno bit kvalitetnija nastava u narednom periodu – istakla je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, i najavila kako će realizacija projekta počet na jesen, s novom škulskom godinom.

Kako ističe pridsidnica NSBNM i na ovom primeru se vidi nedostatak institucija, odnosno ustanova u zajednici.

– Mi fondaciju „Mijo Mandić" vidimo ko ustanovu, Ministarstvo tako ne smatra. Zato uskoro moramo napravit i jednu vrstu ustanove vezane za obrazovanje, ko što imamo za kulturu. BEIC „Ambrozije Šarčević" postoji u protekli pet godina i popunjava određene praznine po pitanju obrazovanja, istraživanja i nauke, a minuli rad nas obaveziva da što ozbiljnije stanemo iza projekata koje realizujemo i za koje smo dobili podršku.

N. S.

PRIDSTAVLJENI REZULTATI ISTRAŽIVANJA CENTRA ZA REGIONALIZAM IZ NOVOG SADA

Problemi koji muče sve

Centar za regionalizam je sridinom juna u Novom Sadu pridstavio rezultate jednogodišnjeg istraživanja u okviru projekta „Ekonomski podsticaj nerazvijenim opštinama i položaj nacionalnih manjina" koji je realizovan nuz podršku Fondacije za otvoreno društvo. Osnovni cilj projekta bio je utvrdit u kojoj miri Srbija ispunjava obaveze iz Akcionog plana za ostvarivanje prava nacionalni manjina (poglavlje X AP 23) posebno kroz ulaganja u nerazvijena područja i u kojoj miri se to odrazilo na poboljšanje ekonomskog položaja nacionalni manjina.

Na konferenciji kojoj je prisustvovala i **dr Suzana Kujundžić Ostojić,** pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, utvrđeno je kako se istraživanja na ovu temu ritko sprovode, al su izuzetno važna jel daju realnu sliku o stvarnom ekonomskom položaju i većinskog i manjinskog stanovništva u nerazvijenim opštinama, najčešće smištenim u pograničnim područjima.

Prema ričima **Jelene Perković**, istraživača u Centru za regionalizam, projekat je trajo godinu dana, a obuvatio je žitelje iz deset opštine od koji je osam bilo multietničnog karaktera, odnosno oko 230.000 čeljadi.

– Osnovni indikatori bili su učešće u bruto društvenoj vrednosti ovih opština u proseku Srbije, kretanje zaposlenosti, odnosno nezaposlenosti, rizici od stope siromaštva. Istraživali smo 2016., 2017. i 2018. godini, koristeći državne zvanične statističke podatke. Bez obzira na ulaganje koje je Srbije kroz razne mehanizme uputila u ove opštine, a reč je od oko 6 milijardi dinara, zaostajanje tih sredina je evidentno u odnosu na prosek. Tako su lični dohotci manji za trećinu, zaostatak je u zapošljavanju, visok je indeks nezaposlenih u odnosu na broj stanovništva, dok stope rizika od siromaštva idu za 20-50%, pa i do 100% više u odnosu na prosečnu stopu rizika siromaštva u Srbiji – divani Jelena Perković, pa primećiva:

– Podaci, nažalost, nisu etnički senzibilisani, pa će jedna od glavnih preporuka nakon istraživanja biti da država poradi na tome da postoji i deo statistike za nacionalne manjine, jer je i to važno za ostvarivanje prava manjina, pogotovo onih koji idu preko Kancelarija za ljudska i manjinska prava.

Zaključak se svakako odnosi i na priporuku kako se mora donet strategija razvoja nerazvijeni područja, jel su razlike u odnosu na prosik Srbije velike. Takođe, u okruzima je primetna velika razlika izmed noseći sidišta i periferije. Takođe, primećeno je da je velik dio državni sridstava išo u pravcu ulaganja u infrastrukturu svi vrsta, a da je manje ulaganja bilo u projekte koji bi doneli nova radna mista. Podsticaja je najviše bilo u oblasti poljoprivrede, a i uočeno je da pripadnici nacionalni manjina najvećma i žive u ruralnim oblastima.

Po ričima **Aleksandra Popova**, direktora Centra za regionalizam, ovaka i slična istraživanja su važna, jel od ekonomskog položaja zavisi i ostvarivanje drugi manjinski prava, al i to dal će bit migracija uslovljeni ekonomskim razlozima.

Prisutan je bio i **Ivan Bošnjak**, državni sekretar u Ministarstvu za državnu upravu i lokalnu samoupravu, a prema njegovim ričima prioritet Vlade jeste rišavanje izazova ujednačenog regionalnog razvoja.

– Primetno je da u pograničnim delovima i žive najsiromašniji građani Srbije, pa svakako dobro dođe niz projekata prekogranične saradnje u kojima su pripadnici nacionalnih manjina most povezivanja sa državama u okruženju. U svom radu Ministarstvo je u prethodnom periodu stavilo akcenat na dva fonda, jedan je namenjen razvoju opština, infrastrukture, informacionih tehnologije, a drugi deo obuhvata sredstva iz budžetskog fonda za nacionalne manjine kroz koga su ove godine podržana 72 projekta širom Srbije – kazo je Bošnjak i naglasio kako u Vojvodini ima manje problema neg u drugim dilovima Srbije, te kako su pogranična područja pogođena i migrantskom krizom, al i depopulacijom zbog ekonomski razloga.

Iako pripadnici bunjevačke zajednice nisu bili uključeni u istraživanje, odnosno nije region di najvećma žive, jel Subotica i Sombor ne spadaje u nerazvijene sridine, to ne znači da problema nema. Potvrđiva to i pridsidnica NSBNM.

– Naša zajednica, nažalost, pripada onima koji baš nisu pritirano zaposleni nit su tretirani posebnim mirama pozitivne diskriminacije. Prema istraživanjima koja smo radili, a na osnovu popisa, zaključili smo da se dosta našeg svita iseljava, iđe „trbuvom za kruvom", tražeć bolje uslove u drugim sridinama. Ova tema nas itekako dotiče, zdravo nam je važna, pa bi možda tribalo obavit jedno obimno istraživanje po pitanju svi nacionalni manjina. Jel, sigurno je 60% zajednički problema koji nas sve muče. Uostalom, prema izvištaju o sprovođenju Akcionog plana po pitanju položaja nacionalni manjina navodi se, diskretno al jasno, da se pripadnici nacionalni manjina najteže zapošljavaje. Tu je apostrofirana romska zajednica, al to ne znači da ti problemi ne muče i druge zajednice – kazala je dr Kujundžić Ostojić, pa naglasila:

– Posli popisa smo analizirali zajednice po pitanju obrazovanja i iznenadilo me je to da se mi, Bunjevci, po ovom pitanju nalazimo i iza romske zajednice.

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA JUN

Pobida Srpske napredne stranke na izborima

Na izborima za lokalni parlament lista „Aleksandar Vučić – za našu dicu" odnela je ubedljivu pobidu.

– Srpska napredna stranka je dobila poverenje građana Subotice više nego ikada ranije – kazo je nikoliko sati nakon zatvaranja birački mista u nedilju, 21. juna, **Bogdan Laban**, nosilac ove liste na lokalnim izborima, pa nastavio:

– Pokazali smo da smo ipak snaga koja građanima Subotice uliva poverenje i 2016. godine smo praktično bili opozicija. Sad smo sa pozicije vlasti dobili više glasova nego 2016. godine. To mi je jako drago i zahvaljujem se Subotičanima na ukazanom poverenju i siguran sam da će Srpska napredna stranka raditi i dalje na boljitku svih naših građana, svih Subotičana i da ćemo nastaviti da razvijamo naš grad. Da ćemo nastaviti nešto što pojedinci nisu unazad 30 godina uspeli. Zato smo i dobili ovoliko poverenje i zato imamo obavezu da ovo odradimo do kraja. Ko god hoće da sa Srpskom naprednom strankom radi, radi boljitka za građane, zemlju i Srbiju biće naš partner – kazo je Laban.

Saopšten je i konačan rezultat glasanja od 21. juna po kojem će Srpska napredna stranka imat 31 mandat u Skupštini grada Subotice, Savez vojvođanskih Mađara 22 odbornika, Socijalistička partija 4 odbornika. Pokret za građansku Suboticu imaće takođe četiri odbornika, Vojvođanski front tri, Savez bačkih Bunjevaca dva odbornika, i Ruska stranka jednog odbornika.

Gradonačelnik ugostio pridsidnicu Narodne skupštine

Pridsidnica Narodne skupštine Republike Srbije **Maja Gojković** positila je naš grad. U razgovoru sa gradonačelnikom **Bogdanom Labanom**, ona je kazala da je upoznata sa razvojnim projektima Subotice koji se, na opšte zadovoljstvo svi građana, realizuju željenom dinamikom. I sama se, kako je istakla, na sidnicama Narodne skupštine zalagala za pomoć u finansiranju projekata koje sa republički instanci znače podršku gradu Subotici.

Gradonačelnik Laban upozno je Maju Gojković sa stanjom u industijskoj zoni, novim investicijama, al i svršetkom mnogi projekata koji su stajali u mistu godinama, a koje je, kako je istako, ova gradska vlast odlučna završit. Divanilo se i o ulaganjima u Palić, investiranjima u obrazovne i socijalne ustanove i smanjenom procentu nezaposlenosti u odnosu na druge gradove, prino je zvanični sajt grada www.subotica.rs.

Posita premijerke i ministra poljoprivrede Subotici

Premijerka Republike Srbije **Ana Brnabić** u društvu ministra poljoprivrede **Branislava Nedimovića** i gradonačelnika **Bogdana Labana** positila je Farmu Pušin, u blizini Bačkog Dušanova, farmu poznatu po instaliranju robota za mužu krava. Nabavku robota sufinansira država sa povratom dvi trećine uloženi sridstava, kazo je ministar Branislav Nedimović:

– Jedno od rešenja u 21. veku je digitalizacija o kojoj se toliko priča. Ljudi u poljoprivredi misle da je to realno teško ostvarivo. Upravo ovi roboti i ta digitalizacija gde je sve automatizovano omogućava da bukvalno možete da pratite jedinku, jedno grlo od početka do kraja, svaku litru mleka, šta se dešava sa njom, kog je kvaliteta, imate laboratoriju instaliranu uz samog robota. Ovde samo neko treba da prima podatke na mobilni telefon i da eventualno ako se nešto pokvari zove servisera. Ovo je počelo trenutno na 14 mesta u Srbiji. Ne samo na prostoru Vojvodine nego i na prostoru centralne Srbije. Ova mera će postojati i u drugoj polovini godine, biće ponovo poziv i ne samo za ovo nego i za sve moguće digitalizacije u poljoprivredi gde ustvari spuštate troškove proizvodnje omogućavate proizođaču, farmeru da ima što veći profit. To je suština – kazo je Nedimović.

Premijerka je posli tog positila gradilište Akva parka na Paliću vridnosti blizu 10 miliona evra, radove na izgradnji novi objekata Doma za dicu Kolevka u koje će bit uloženo više od šest miliona evra, ko i radove na završetku Narodnog pozorišta koji se prema ocini nadležni očekivaje 2021. godine, a u koje će bit uloženo oko 18,5 miliona evra.

Po premijerkinim ričima u toku je završetak višedecenijski projekata:

– Cela misija Vlade koju vodim, ali i Vlade generalno kada je krenula 2016. godina, kada je premijer još bio Aleksandar Vučić, je bila da započinjemo nove stvari, ali jednako važno da završavamo konačno stvari koje su započete pre više decenija. Srbija mora da postane zemlja u kojoj se započinju stvari ali koja takođe i završava poslove koji su započeti. Zato je važna ova zgrada Narodnog pozorišta ovde u Subotici, zato što moramo da završimo i ovaj „skadar na Bojani" koji je pokrenut 2003. godine.

Brnabićeva se dotakla i pitanja razvoja turizma:

– Turistički gledano ogroman potencijal. Konačno radimo nešto da vratimo Palić na ono mesto koje mu u smislu turističkog potencijala i pripada na turističkoj mapi Evrope, ne samo regiona. Mi smo od 2017. godine uložili otprilike 2 miliona evra u sređivanje Palića, ali samo ovaj turistički kompleks koji smo danas posetili je dodatnih 10 miliona evra.

Gradonačelnik Subotice Bogdan Laban kaže kako je ipak najponosniji na završetak Ipsilon kraka:

– Mnogo godina je prošlo, mnogo lažnih obećanja i videli smo kako je to rezultitalo. Subotica je bila poznata kao grad sa davno pokrenutim projektima, a nikad dovršenim. Mi tako nismo radili. Ova gradska vlast je konkurisala na sve projekte i uz pomoć naravno Vlade Republike Srbije i predsednika Aleksandra Vučića i Pokrajinske vlade uspeli smo da realizujemo većinu projekata. Za ove četiri godine Subotica je pored gradskog budžeta mogla da računa na 15 milijardi dinara iz Republike i Pokrajine. Normalno, radili smo i na inostranim fondovima i uspešno smo realizovali neke projekte – kazo je Laban.

Fabrika vode II čeka dozvolu za početak rada

Nakon dvi i po godine završena je izgradnja Fabrike vode II na Magnetnim poljima koja će omogućit čistu pijaću vodu stanovnicima Radanovca, Novog Grada i Palića. Investicija je vridna 5,5 miliona evra, istako je direktor Javnog komunalnog priduzeća „Vodovod i kanalizacija" **Đerđ Šugar**:

– Crpna stanica visokog pritiska i rezervoar će uz postojeće postrojenje na Vodozahvatu 1 omogućiti ujednačenost pritiska u mreži i naravno dovoljnih količina vode koja je obezbeđena bušenjem i opremanjem dva dodatna bunara na ovom objektu, realizovanih u prethodnim fazama ovog projekta. Moram napomenuti i to da je ovim činom završena prva faza izgradnje ovog postrojenja uz mogućnost da u budućnosti, da kada Paliću kao turističkom centru budu neophodne veće količina vode, da se kapaciteti povećaju dvostruko, sa sadašnjih 80 na 160 l/sec. Tehnologija prerade vode je slična onoj koja se primenjuje na Vodozahvatu 1, s tim da se neće primenjivati tehnika gasnog hlora koja predstavlja rizik. Kvalitet

izlazne vode je smanjen kod arsena na sedam mikrograma po litru u odnosu na deset mikrograma, koji predstavlja maksimalnu dozvoljenu koncentraciju u prerađenoj vodi na osnovu pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće.

Direktor sektora za investicije Javnog komunalnog priduzeća „Vodovod i kanalizacija" **Čaba Šanta** kaže da je u toku probni rad posli čega slidi dalja procedura:

– Probni rad može da traje par meseci, to će minimalno sigurno toliko uzimati, a u zakonu je to ograničeno na godinu dana. Nadamo se da, zbog te poznate tehnologije koju smo već primenili na drugom našem vodozahvatu, tu nećemo imati velikih problema. Ono što je interesantno za nas, to je taj novi deo tehnologije, prerada mulja i jako nas interesuje kakav će biti, da li će izvođač radova sa primenjenom tehnologijom uspeti da dostigne taj naš zahtevani kvalitet da taj otpad bude inertan i da se može odlagati na deponiju. Mi ovu tehnologiju prerade mulja znamo i dobro radi od početka 90-ih godina. Ovo je još sigurnije, imamo dodatnu liniju.

Zaminica gradonačelnika Subotice **Timea Horvat** kazala je kako je rič o veoma značajnom projektu za grad:

– Ovo postrojenje je sasvim u skladu sa master planom za razvijanje Palića i osim što obezbeđuje pijaću vodu stanovnicima Palića i Ra-danovca doprinosi i kvalitetnijoj pijaćoj vodi za stanovnike ovih mesnih zajednica zato što pomoću ovih projekata nema više arsena u pijaćoj vodi.

Sridstva za izgradnju Fabrike vode obezbiđena su putom kredita Evropske banke za obnovu i razvoj.

Komemoracija stradalim Jevrejima

Polaganjom vinaca i komemorativnim skupom u Sinagogi u utorak, 16. juna, obilužena je 76. godišnjica deportacije četiri iljade subotički Jevreja u nacističke logore širom Evrope.

Robert Sabadoš, pridsidnik Jevrejske zajednice Srbije obratio se prisutnim gostima u Sinagogi, izražavajuć tugu zbog zločina nad jevrejskim narodom:

– Svi smo svedoci toga da su antiseminizam, rasizam, ksenofobija u užasnom uzletu i da je ovakva manifestacija kao što je današnja komemoracija jedna opomena saznanju u vezi toga šta može da se izrodi i šta može da se desi ukoliko nismo dovoljno budni i ako ne znamo šta stoji iza reči, jel sve počinje od reči. Dakle, i antisemitizam i holokaust je počeo od reči.

Isak Asiel, glavni rabin jevrejske zajednice u Srbiji istako je važnost očuvanja sićanja na ovaj stravičan događaj:

– Sloboda i borba za pravdu je nešto što se teško stiče, ali se lako gubi, sećanje je bitan element u očuvanju i slobode i borbe za pravdu.

Komemoraciji je prisustvovo i gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**:

– Srpski i jevrejski narod su kroz istoriju prošli mnoge teške trenutke, ali čvrsti prijateljski odnosi nikada nisu bili uzdrmani. Pripadnici jevrejskog naroda dali su Subotici mnogo toga velikog i večnog. Naše inicijative i sve aktivnosti moraju ići u smeru stvaranja još bolje i još sigurnije budućnosti. Poklonimo se senima stradalih i pomolimo se za mir, slogu i ljubav koji su naš imperativ. Neka im je večna slava – kazo je gradonačelnik.

Prija komemorativnog skupa u Sinagogi, vinac na spomenik stradalim Jevrejima, u ulici Pala Papa, kod kadgodašnjeg geta, položio je zaminik pridsidnika Skupštine grada Subotice **Veljko Vojnić**.

Nov asfalt u ulici Ivana Meštrovića

Ulica Ivana Meštrovića u Mesnoj zajednici Novi Grad dobila je nov sloj asfalta. Ulica koja je inače izuzetno frekventna, prija radova bila je, kako stanovnici ove ulice kažu, devastirana. Prema ričima **Siniše Vesića**, stanovnika ulice, asfaltiranje ove ulice podigniće kvalitet života sviju:

– Ulica je bila neadekvatna i prometna je non-stop sa saobraćajem, tako da je bila jako dotrajala.

Vridnost ovi radova je 3,7 miliona dinara, kazo je **Predrag Radivojević**, direktor Javnog priduzeća za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje:

– Nanosimo novi asfalni sloj u debljini od 5 cm. Pored toga što ćemo stanovnicima ove ulice konačno obezbediti adekvatan pristup i prilaz njihovim kućama, ovde se nalaze i brojni privredni subjekti kao što su „Elektro-remont" i „Interšped" kojima će ovo mnogo značiti zbog transporta njihovih vozila – kazo je Radivojević.

U ovoj Mesnoj zajednici sanirana je i Ulica Đure Jakšića. Za asfaltiranje kolovoza u dužini od 370 metara, izdvojeno je 4,3 miliona dinara .

Radovi na izgradnji stanova koji će rišit stambene potriba izbiglica

Stambeni objekat za smištaj izbigli u ratovima devedeseti, ko i za socijalno najugroženije sugrađane, gradi se uveliko u Ulici Ive Senjanina na Zorki. Zgrada je površine 2.400 kvadrata, odnosno imaće 44 stana.

Prema ričima **Zagorke Panić**, menadžerke grada, projekat finansira Evropska banka za obnovu i razvoj, dok je za infrastrukturno opremanje prostora i parternog uređenja Grad Subotica izdvojio 45 miliona dinara:

– Lokalna samouprava, odnosno grad Subotica, izdvojiće negde oko 45 miliona za sređivanje tog dela oko zgrade i priključaka. Već smo do sada uložili negde oko 11 miliona. Još nam je ostalo 29 miliona koji su nam potrebni da se uloži, a to je u budžetu obezbeđeno, a izgrađena je trafo stanica i priključak za vodu.

Gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** kazo je kako Subotica radi zajedno sa Komesarijatom za izbiglice i Republičkom i Pokrajinskom vladom na rišavanju nagomilani socijalni problema, o čemu svidoče i uložena sridstva:

– Zadovoljstvo je danas videti da će 44 naše naugroženije porodice dobiti krov nad glavom i rešiti posle nekoliko decenija svoje pitanje. Ovde se ne radi samo o stanovima za izbegle i prognane nego i za naše najugroženije, odnosno socijalne slučajeve. Siguran sam da ćemo u narednom periodu pokušati na ovaj način da rešavamo probleme i vodimo računa o našim sugrađanijma.

Biće izgrađena ukupno 44 stana, od koji će za 32 biti potpisani ugovori na šest miseci, sa mogućnošću otkupa, a 12 stanova ostaće u vlasništvu grada, i biće naminjeni za smištaj najugroženiji.

Vridnost investicije je oko milion i 500.000 dinara. Završetak radova je planiran za kraj godine.

Rekonstruisan studentski dom „Ivo Lola Ribar"

Državni sekretar Ministarstva prosvite, nauke i tehnološkog razvoja, **Marko Milenković**, positio je rekonstruisani Studentski dom „Ivo Lola Ribar" u Subotici. Investicija će značajno unapridit studentski standard i uslove učenja studenata, kazo je državni sekretar u Ministarstvu prosvite:

– Zahvaljujući dobroj saradnji države, Ministarstva prosvete i grada Subotice, kao i sluhu gradonačelnika Bogdana Labana i njegovog tima za prioritetna ulaganja, ova investicija vredna oko dva miliona evra će praktično unaprediti standard studenata i značajno poboljšati uslove za učenje u Subotici – kazo je Marko Milenković.

Gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** zafalio se svim studentima na strpljenju tokom renoviranja doma:

– Hvala studentima na strpljenju, trebalo je sačekati da se posle toliko

godina renovira ovaj dom. Studenti su nam veoma bitni, njihovo znanje je nešto što i ubuduće treba da koristimo.

Ranko Čuljković, direktor Studentskog centra „Subotica", kazo je da je Dom kapaciteta 312 ležaja:

– U ovom objektu, u kome su bila zajednička kupatila, pre rekonstrukcije imali smo 460 kreveta. Izmenom projekta, gde je od dve sobe napravljena jedna i gde je svaka soba dobila kupatilo, znatno je smanjen broj ležaja, tako da je ukupan kapacitet Doma 312 ležaja. To znači da su sobe većinom dvokrevetne, opremljene najmodernijim nameštajem. Svaka soba ima kupatilo, čajnu kuhinju, internet vezu, kablovsku televiziju, većina soba je klimatizovana i mogu s ponosom da kažem da je ovo sada jedan od najboljih domova u Srbiji.

Dvorište Studentskg doma ponovo krasi i bista Ive Lole Ribara koja je bila ukradena prija nikoliko godina.

Ulaganje Pokrajinske vlade

Podpridsidnik Pokrajinske vlade **Đorđe Milićević** i pokrajinski sekretar za sport i omladinu **Vladimir Batez** positili su naš grad. Tom prilikom potpisan je ugovor o uređenju dvorišta OISŠ „Žarko Zrenjanin", nakon čega su zvaničnici obašli novoizgrađeni sportski teren u OŠ „Sveti Sava".

Dragana Vučković, direktorka OISŠ „Žarko Zrenjanin" u Subotici istakla je tom prilikom da će se u dvorištu ove škule napravit prostor sa spravama za sve potribe dice koja pohađaje ovu škulu:

– Dvorište će imati specijalizovane sprave koje će omogućavati deci da do maksimuma razvijaju svoje motoričke i psihičke potencijale. To će biti prostor za zdravu, prirodnu relaksaciju dece, a isto tako i za korekciju mnogih problema sa zdravljem – kazala je Vučković.

Prema ričima **Novice Pavlovića**, direktora Osnovne škule „Sveti Sava"i investicija u ovoj škuli će mnogo značit dici:

– Veoma nam je drago što smo u prilici da damo na upotrebu obnovljeni sportski teren koji je izgrađen davne 1978. godine. Deca će sada moći da ga koriste bezbedno, a mi da unapredimo školski sport.

Realizovani su kapitalni projekti u svim sferama života, istako je **Đorđe Milićević**, podpridsidnik Vlade Vojvodine:

– Pokrajinska vlada je podržala projekte koji su doprineli da se obezbede kvalitetniji uslovi za život građana Subotice, ali i bolji uslovi za privlačenje novih investicija i dalji privredni razvoj ovog grada.

Prema ričima gradonačelnika **Bogdana Labana**, u Suboticu se u protekle tri i po godine slilo više od 15 milijardi dinara:

– To je rezultat zajedničkih ulaganja grada, Republike i Pokrajine kao i iz raznih fondova i IPA projekata koje smo uspešno realizovali – kazo je Laban, gradonačelnik Subotice.

– Ranije je u Osnovnoj škuli „Sveti Sava" rekontruisana sala, te je nakon toga na red stigao i teren – divanio je Vladimir Batez, pokrajinski sekretar za sport i omladinu i dodo:

– Akcenat je bio na sportskim objektima: sanaciji fiskulturnih sala i otvorenih igrališta jer mi školski sport vidimo kao bazu i našeg budućeg takmičarskog i vrhunskog sporta.

Radovi na rekonstrukciji dvorišta OISŠ „Žarko Zrenjanin" vridni su 5 miliona dinara, dok je vridnost radova na rekonstruisanom sportskom terenu u OŠ „Sveti Sava" 2,6 miliona dinara.

Nov vrtić „Delfin" u Starom Žedniku

U subotičkom naselju Stari Žednik otvoren je vrtić „Delfin", Pridškulske ustanove „Naša radost". Na radost mnogobrojne dice i njevi roditelja otvoren je prostor od oko 80 kvadrata, koji će u velikoj miri olakšat čuvanje dice koja su prija ovog pohađala vrtiće u gradu, kažu meštani Starog Žednika.

Gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** kazo je da je lokalna samouprava u poslidnje četiri godine u objekte „Naše radosti" uložila priko sto miliona dinara:

– Na inicijativu Mesne zajednice „Stari Žednik" i roditelja, kao podrška mladim roditeljima da ostanu na selu, otvaramo novi vrtić. Za ovu namenu izdvojeno je četiri miliona dinara, po projektu sa kojim smo aplicirali kod Kabineta ministra bez portfelja za demografiju i populacionu politiku. Želimo da ohrabrimo mlade ljude da se ostvare u ulozi roditelja, a roditeljima da pomognemo u proširenju porodice, i zato svakodnevno unapređujemo mere podrške porodici koje i imaju za cilj da, kroz različite usluge i infrastrukturu, našoj deci stvorimo bolju budućnost. Za prethodne četiri godine izdvojeno je blizu 100 miliona dinara za velike projekte u predškolstvu, kao što su rekonstrukcija i dogradnja centralne kuhinje, otvaranje novih i adaptacija postojećih objekata, gasifikacija, poboljšanje energetske efikasnosti vrtića.

U objektu „Delfin" u Starom Žedniku trenutno je smišteno 40 dice, al prema ričima tehničkog direktora Pridškulske ustanove „Naša radost" **Veljka Vojnića** mož se proširit do 60 mista u svakom momentu, zavisno od potriba. Po ričima nadležni, posli vrtića u Aleksandrovu i Tavankutu, ko i renoviranja centralne kujne, ovo je četvrti značajan projekat, kojim se završava prvi ciklus ulaganja i investiranja.

Najugroženiji dobili pakete pomoći

Fondacija „Ana i Vlade Divac" u saradnji s Grupom 484, a nuz podršku Ambasade Kraljevine Norveške u Srbiji, realizovala je podilu paketa pomoći u okviru projekta „Pomoć najugroženijim sugrađanima u borbi sa kovidom-19".

Od ukupnog broja paketa za najugroženije meštane našeg grada, ko i osobe koje se suriću sa raznim oblicima invaliditeta, izdvojeno je 662 paketa, kazala je **Sanja Vlahović**, volonterka Fondacije „Ana i Vlade Divac":

– Svako udruženje je dobilo oko 30-40 paketa, tu je više udruženja. Bukvalno sva udruženja su obuhvaćena sa donacijom.

Udruženja amputirani i rođeni sa malformacijama dobili su 33 paketa, kazo je pridsidnik Udruženja, Stipan Ćakić:

– Naši članovi su u dosta nezavidnom materijalnom položaju tako da je svaka pomoć dobro došla. To je jedna humanitana akcija gde su naši članovi dobili po dva paketa, jedan higijenski i jedan prehrambeni.

Ukupna vridnost projekta „Pomoć najugroženijim sugrađanima u borbi sa Kovidom 19" iznosi 200.000 evra.

Međunarodni dan borbe protiv zloupotribe i nezakonite trgovine drogama

Generalna skupština UN-a je 1987. godine proglasila 26. jun Me-đunarodnim danom borbe protiv zloupotribe i nezakonite trgovine drogama ko izraz odlučnosti da pomogne u stvaranju međunarodnog društva brez droga.

Ovim povodom Zavod za javno zdravlje Subotice izdalo je saopštenje: „Slogan ovogodišnje kampanje je 'Razvijmo naše živote, naše zajednice i naš identitet bez droga'. Ovim sloganom se šalje poruka važnosti izgradnje otporni zajednica i pojedinaca koji će se uspišno odupirat izazovima savrimenog života koji uključivaje brzo i kratkotrajno zadovoljstvo stvoreno veštačkim stimulansima, beg od problema, netoleranciju neprijatnosti i frustracije uslid neispunjenja zahtiva i očekivanja. Ključna je mobilizacija i aktivno učešće čitave zajednice u svim aktivnostima koje mogu doprinet smanjenju

zloupotribe i krijumčarenja droga. Stvaranje bezbednog okruženja je pridus-lov za bezbedno odrastanje mladi i pravljenje dobri izbora i ponašanja u korist zdravlja. Mladi se u periodu adolescencije suočavaje s velikim brojom razvojni zahtiva na koje tribaje odgovorit, a pozitivna podrška porodice i cile zajednice triba im bit vitar u leđa koji će ih bezbedno voditi ka ostvarenju ovi zahtiva brez korišćenja psihoaktivni supstanci.

Prema rezultatima Nacionalnog istraživanja o stilovima života stanovništva Srbije iz 2014. godine u Srbiji se najviše koriste cigarete i alkohol. Rizičan obrazac upotribe alkohola ima 22,1% muškaraca, a 10,6% štetno el problematično pijenje. Oko 8% od ukupne populacije starosti od 18 do 64 godine je bar jedared u toku života koristilo drogu. Češće su je koristili muškarci i mlađa populacija uzrasta od 18 do 34 godine (12,8%). Najčešće korišćena ilegalna droga je kanabis el marihuana, čija je upotriba, bar jedared u toku života zabilužena kod 7,7% osoba, značajno češće kod muškaraca (10,4%).

U poslidnji par decenija raste zavisnost od kockanja, a 3,7% osoba ima rizik od problematičnog kockanja.

U subotičkoj Opštoj bolnici je u toku prošle godine lečeno 269 osoba zbog korišćenja psihoaktivni supstanci (PAS). Najveći broj je hospitalizovan zbog korišćenja alkohola (92,6%), a potom zbog opijata (4,5%), sedativa i politoksikomanije (2,2%). U prošloj godini je 28 osoba umrlo zbog PAS, najviše od poslidica upotribe alkohola (96,4%), a svaka druga osoba je umrla prija 60-e godine života. Poseban izazov su nove psihoaktivne supstance, jel ih mladi mogu kupit priko interneta el u specijalizovanim prodavnicama i jel se pridstavljaje ko zakonom dozvoljena sridstva čime mlade dovode u zabludu virujuć da se radi o sridstvima koja nisu opasna i štetna. Mnogi mladi viruju kako marihuana nije droga koja mož dovest do zavisnosti el oštećenja fizičkog i mentalnog zdravlja. Takođe, viruju da mogu povrimeno uzimat drogu brez rizika i da mogu kontrolisat korišćenje neki PAS (uključuje cigarete i pivo), te da se njima ne mož desit da postanu zavisnici. Život brez droga mož biti lip. Čovik je utoliko srićniji ukoliko ima više različiti aktivnosti koje mu donose zadovoljstvo i brez veštački stimulansa", stoji na kraju saopštenja Zavoda za javno zdravlje.

Inovator intelektualni veština dobitnik nagrade „dr Ferenc Bodrogvari"

U Velikoj vićnici Gradske kuće održana je svečana dodila priznanja „Dr Ferenc Bodrogvari", priznanja koje se dodiljiva istaknutim kulturnim stvaraocima, u oblasti književnosti, likovne, muzičke umitnosti, pozorišne i filmske umitnosti, koji su svojim dilima doprineli razvoju kulturnog života grada.

Dobitnik nagrade, po struci građevinski inženjer, al i organizator šahovski festivala „Chesstivity" i „Funchesstic", i kvizova „Unutrašnji krug", „Ćao Vaše Veličanstvo!" **Žombor Roža** kaže kako je počastvovan priznanjom:

– Ova nagrada je za mene veoma značajna. Inače, šah je jedna veoma dobra strateška igra i ako je koristimo za edukativne svrhe naučno je dokazano da razvija 60 veština otprilike.

Tivadar Bunford, pridsidnik Skupštine grada, dodilio je priznanje mladom inovatoru intelektualni veština:

– I ove godine imamo takvog talentovanog čoveka, dobitnika koji je zaista jako puno doprineo u oblasti šaha. On je prepoznao da je šah jedna takva vrsta sporta koja logičko razmišljanje unapređuje kod dece, i to je u nekoliko škola u Srbiji uvršteno u nastavni program.

Nagrada se u čast profesoru, piscu i stvaraocu **dr Ferencu Bodrogvariju** dodiljiva svake godine na dan njegovog rođenja, 22. juna.

K. S.

TAMARA BABIĆ I ALEKSANDAR TOKOVIĆ UČESTVUJU NA MEĐUNARODNOM FESTIVALU PISME I VINA „MARKO POLO"

Litnji nastup na Korčuli

Subotički ljubitelji pisme i muzike **Tamara Babić** i **Aleksandar Toković** nastupiće na tradicionalnom, 25. po redu, Međunarodnom festivalu pisme i vina „Marko Polo" na Korčuli, a svojim izvedbama spojiće ravnicu i primorje.

– Prija više od deset godina sam saznala za održavanje ovog tradicionalnog i poznatog Festivala pisme i vina, bila mi je želja učestvovat jedared na njemu. Evo, ove godine mi se upravo ta želja i ispunila, zafaljujuć poznatom subotičkom kantautoru Aleksandru Tokoviću koji mi je ponudio kompoziciju pod nazivom „Šapat zvijezda" koju će iz-vest na finalnoj večeri ovogodišnjeg „Marko Polo" festivala – kazala je Tamara Babić, vokalni izvođač.

Riči i muziku potpisivaje Aleksandar Toković i Ivan Šegedin, aražman za ovu pismu je napravio Gabor Lenđel, dok je ton-majstor Viktor Kesler. Kompozicija s kojom će se pridstavit Aleksandar Toković ko kantautor nosi naziv „Zadnje ure".

N. S.

PROMINE U PROSLAVI DUŽIJANCE

Otkazan koncert Zvonka Bogdana

Kako javljaje iz Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine doće do promine u obilužavanju centralne proslave „Dana Dužijance". Otkaziva se koncert **Zvonka Bogdana**, poznatog umitnika, zbog zdravstveni razloga.

Naravno, odgovarajući program povodom proslave nacionalnog praznika neće izostat, a sve informacije možete pronać na zadnjoj strani naši novina.

I OVE GODINE USPIO RIS U BAJMOKU

Vridna čeljad pripravila kruv za nov ciklus života

U kadgodašnje vrime, kad su mašine bile samo u domenu naučne fantastike, svaki poso bio je teži neg što je danas, a razlog je jasan – sve se radilo ručno. Da se razumimo, bilo je svake godine teški i manje teški poslova, al nije bilo važnijeg od risa. Kad je kruv za cilu godinu bio pripravljen, onda se lakše mogo čekat sutrašnji dan. Danas se ris ne radi više ručno, traktori i kombajni su odavno priuzeli vodeću ulogu u obradi zemlje i ubiranju plodova, al je kruv i dalje na prvom mistu.

No, ono što je kadgod bilo ne smi bit zaboravljeno, ako ne zbog drugog, onda u čast naši pridaka koji su dolaskom na ove prostore prija više od tri vika nepristupačni, često i močvarni i zakorovljen prostor, pritvorili u ono što danas zovemo pitomom i blagorodnom ravnicom. Med onima koji s posebnom pažnjom čuvaje sićanje na

PRINOS PROSIČAN

Kako divani Branko Pokornić, za očekivat je da prinos žita bude na nivou prosika.

– Ko je jesenas malo požurio sa sijanjom žita, imaće malo manji prinos. Što se kvaliteta tiče, biće malo bolji u odnosu na prošlu godinu, a očekivanja su da prinos bude na nivou prosika, 25-35 meteri po jutru. Malo je oni koji će imat i 40 meteri po jutru. Što se cine tiče, o tom je teško divanit. Bar da bude na nivou od prošle godine, pa i malo više, al je to sve pod znakom pitanja dok žetva ne bude gotova.

stare običaje su svakako Bunjevci, a Dužijanca – zafala Bogu za novo zrno života pridstavlja jedan od najbitniji. U sklopu obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana Dužijance" u Bajmoku su prve subote jula, u organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmok", pokazali kako se ris kadgod radio.

– Ris je bio zdravo dobar, lipo jedan važan dio posla u pripravljanju žita za kruv – divani **Branko Pokornić** iz BKC „Bajmok".

Ove godine košenje žita pokazala su tri kosca. Bandaš, prvi med njima, bio je najiskusniji **Stipan Budimčević**. Posli obavljenog posla, uslidio je izvištaj.

– Ris je bio zdravo dobar, lipo pravile snopove, vezivale. Važno je dici i mladima prinet znanje, kako bi ga oni mogli prinet novim naraštajima. Nuz mene su bila i dica iz Lemeša, jel u okviru „Bunjevačke dužijance" u Lemešu imamo niz radionica, prikupljamo slamu za rad, pletemo vince, krunu, a sve se završava dužijancom!

pokisnu. Posli se pokošeno žito sadije u kamaru i čeka se mašina vršalica.

Rukovetala je ove godine prvi put i **Emina Mihaljević**. Bilo joj je lipo, kaže, bit dio ekipe koja se trudi sačuvat stare običaje.

– Došla sam naučit štogod novo jel me interesuju tradicija i običaji Bunjevaca. Nismo tako

– Radimo ris kako je to kadgod bilo, naravno, ne radimo na ciloj njivi, već na jednom dilu, koliko je dosta da se prikaže i dokumentuje svaki korak u ovom važnom poslu. Ris počima dogovorom gazde i risara, odnosno bandaša i bandašice. Cina za poso nije bila u novcima, neg u žitu, jel su i risari imali namiru za svoju familiju pripravit kruv. Pokazali smo kako se pripravlja je kose, kako se iđe na njivu, šta se nosi, kako se kosi, kako se kupi žito, kako se veže nuz ranije pripravljena uža, dije u krstine, posli nosi na salaš, dije u kamare, čekajuć da dođe vršalica. Kad bi poso na njivi bio gotov, risarska banda bi se vratila na salaš, tu ji čekaje gazda i gazdarica, slidi pripovidanje o urađenom poslu, kvalitetu i prinosu žita, a potom bi uslidila užna. Okončanjom risa i dužijancom je i okončan se kosilo. Poslužilo nas je i vrime, oblaci su sakrili sunce, pa nije bilo zdravo vruće, žito je bilo taman kako triba, ni zdravo mokro ni zdravo suvo. Nije ovo lak poso, pogotovo kad se kosi cio dan, al kad je sve ovako dobro, onda je lakše – ispripovido je Budimčević, gost iz Lemeša, a potom je nastavio divan o žutom blagu svakog salaša:

– Posli risa u vršenja žita, zrno se nosi u mlin, te se dobija brašno za cilogodišnji kruv. To je dugotrajan i težak poso, naravno, ima i teži, al je košenje žita i pripravljanje kruva najveći i najbitniji poso.

Budimčević svoje znanje ne krije, već je rad dilit ga i s drugima, pa je dio tajni košenja podilio s mladim **Andrijom Gabrićom**.

– Bilo je tu dice, mladi momaka kojima sam pokazo kako se kosi žito, dok su cure rukovetale,

Nuz glavnog risara bila je i iskusna risaruša. A kaki je poso na njivi za vrime risa vrlo dobro zna **Marija Bošnjak**. Za svaki poso triba i energije, pa su risari ili jaku ranu.

– Ujtru se rano ustajalo, pa su se plela uža dok je žito još vlažno. Počelo bi se zatim i kosit, a posli bi stizo ručak. Bila je to jaka rana, kako smo i pokazali, slanina, kiselna, domaći kruv, luk, ko je već šta imo. Moralo je tako, jel je i poso bio težak. Nije se išlo s njive na ručak, neg se donosilo. Posli nove ture posla, slidila je užna, koja je ponovo bila jača, a najčešće je to bio kaki paprikaš, el tarana s divenicom.

Kata Kumer je izdivanila kako se formiraje krstine, da doli iđe snop koji se zove „kurjak", a da se krstina završava s „popom".

– Krstine se potom tovare na seljačka kola i nose s njive da ne

tušta radili, al je i to bilo dovoljno da vidim kako je to bio težak poso, kako muškarcima koji su kosili, tako i ženama koje su išle za njima, rukovetale, nosila uža...

A pomenuti Andrija Gabrić na kraju sumira svoje utiske s prvog risa. Kako je i dalje učenik osnovne škule, pravo je to vrime da nauči štogod više o tradiciji bunjevačkog naroda, al i vrimenu koje je iza nas.

– Vidio sam od tate kako se kosi, sviđalo mi se i probo sam. Nisam još, naravno, naučio pravo kosit, al ima vrimena. Ovako, na prvi pogled, čini se kako nije teško kosit, al je i to poso koji triba znat, tako da imam još tušta naučit!

Naučiće Andrija, sigurni smo u to, jel mu je imo ko pokazat, a ako i on pokaže generaciji koja dođe iza njega, sićanje na tradiciju našeg naroda ostaće živo. **N. S.**

U LEMEŠU I DALJE NIGUJU UMITNOST KOJA SE VEŽE ZA BUNJEVCE

Litnje radionice slamarstva

U petak, 26. juna, u lemeškom ataru, u organizaciji BKC „Lemeški Bunjevci", u sklopu projekta „Bunjevačka Dužijanca 2020." održana je prva u nizu slamarski radionica. Kako je pripravljanje materijala jedan od prvi i najvažniji zadataka slamarski umitnika, najvažnije je pripoznat pravi momenat za sičenje ječmene slame.

Nuz instrukcije slamarskog učitelja **Stipana Budimčevića**, najmlađi čonopljanski i lemeški slamari, obnovili su svoje veštine, ka-

ko se siku, pribiraje i sakupljaje prvi snopići ječma.

– Na današnjoj radionici ubirali smo ječmenu slamu, dvi vrste pšenične, s osi i brez osi, jel svaka ima svoj kvalitet i boju, nika je crvenkastija, nika zelenkastija, svaka ima svoje draži i svoj kvalitet. Ječmena je najmekša, te je lakša i mladima za rad – objasnio je Stipan Budimčević.

Ove godine priključile su se i nove članice koje su istakle kako su tokom prve radionice tušta naučile, ko i da im je bilo zdravo lipo sakupljat snopiće ječma i družit se.

U sidištu Udruženja, dica su nastavila radionicu slamarstva, a tokom narednog miseca održaće se još nikoliko radionica pod mentorstvom Stipana Budimčevića. Nuz mlade članove, dvi odrasle učesnice radionice **Kristina Knežević** i **Ilonka Baucki** pomogle su projekat i podilile svoje iskustvo u izradi vinaca, buketa i perlica.

– Tokom radionica koje se planiraje toko jula, zadatak nam je od slame koju smo danas ubirali izradit nakit i ukrase za pridstojeći nacionalni praznik Bunjevaca, Dužijancu – istakla je **Anja Knežević**, mlada slamarka iz Čonoplje.

Na radionicama će se pripravljat vinci, ukrasni buketi, ukrasi i perlice za bandaša i bandašicu, ukosnice i svi ukrasi koji čine bunjevački praznik Dužijancu svečanim.

Projekat su podražali Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca", Pokrajinski sekretarijat za kulturu, nacionalne zajednice i odnose s virskim zajednicama i Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije.

S. L.

U MALOJ BOSNI SE VEĆ 5 GODINA PODSIĆAJE TRADICIONALNOG OBIČAJA

Priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka

U sridu, 24. juna, u Maloj Bosni su se još jedared podsitili tradicionalnog običaja kod Bunjevaca – priskakanja vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka. Rič je o tradicionalnoj manifestaciji koja se održava u okviru programa obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca - „Dana Dužijance", a nosilac dešavanja je Udruženje građana „Bunjevačka vila" iz Male Bosne.

Kako je istakla **Nela Ivić**, pridsidnica UG „Bunjevačka vila", ovo je bilo jubilarno, peto priskakanje vatre, a nuz domaćine, učestvovali su i mladi iz KUDŽ „Bratstvo" i KUD „Aleksandrovo".

Nela Ivić

– Kadgod je priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka bilo uobičajeno, a govore to i naši stari koji se sićaje kako su u to vrime u šorovima na ovaj dan gorile vatre. Bila je to prilika za okupljanje i druženje čeljadi, pogotovo mladi, al čuvanje virovanja koja vučemo još iz paganski vrimena – istakla je Nela Ivić.

Kako divani naša sagovornica, nije slučajno što se priskače vatra, a tušta je virovanja koja su stari poštivali. Vatra je, naravno, kao jedan od četri životna elementa, izuzetno važna, a sam datum nosi simboliku.

– Viruje se da baš na Svetog Ivana Cvitnjaka žito pristaje s rastom, zrno onda počima bujat, pa se i viruje kako će vatra pomoć u tom. Također, važni su i vinci od poljskog cvića, i za nji ima dosta stari virovanja. Ako bi, na primer, divojka bacila vinac u tekuću vodu, udala bi se na stranu di ga voda odnese. Cure su vince bacale i na or el dud, pa ako se zakači za višu granu, virovalo se kako će se udat u bolju kuću. Vinci su se bacali i na krov, da se zaštite kuća i imanje od groma, nevrimena, svakog zla... Kad se vatra koja se priskakala strne, onda bi se u žeravi „prale" noge kako ne bi bilo žuljova, a ruke da ne bude žuljova i zanoktica. Običaj je bio i da se taj gar posli nosi na njivu, da se zaštite usivi od nepogoda... – objašnjava pridsidnica UG „Bunjevačka vila".

Okupljene je pozdravila i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, dok je **Zagorka Panić**, gradska menadžerka okupljenima poručila:

Zagorka Panić

– Ovo je značajno za Suboticu, zbog različitosti i suživota svih naroda u Subotici. Drago mi je da prisustvujem jednom događaju, koji je jedan u nizu obeležavanja „Dužijance", velikog bunjevačkog praznika. Prepoznali smo značaj ovog događaja i u lokalnoj samoupravi smo prepoznali važnost svih ovakvih okupljanja koji za cilj imaju čuvanje tradicije. To je jedina veza nas sa našim precima!

Program obilužavanja „Dana Dužijance" nastavlja se prikazom običaja vezani za ris i radionice izrade ukrasa za nastupajuć nacionalni praznik Bunjevaca.

N. S.

BUNJEVAČKI U SRIDNJIM ŠKULAMA KO FAKULTATIVNI PREDMET

Nova šansa za učenike

Za bunjevačke zajednice na severu Bačke je još jedan uspišan potez – od septembra će se u svim sridnjim škulama u Subotici i Somboru, moć učit bunjevački ko fakultativni predmet. Na taj način će dica koja završe osnovnu škulu, di od 2007. godine postoji mogućnost učenja izbornog predmeta bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture, moći nastavit širenje svoji saznanja i znanja o jeziku, kulturi i tradiciji ove zajednice.

Suzana Kujundžić Ostojić i Jadranka Tikvicki

– Za nas je to velika stvar, jel je prošlo 100 godina od kako je bunjevački bio u sridnjim škulama. Ovaj predmet mogu odabrat oni koji se izjašnjavaje ko Bunjevci, naravno i svi oni koji bi želili o našoj kulturi, jeziku i običajima saznat štogod više. Predmet je fakultativni, a to znači da ga mogu odabrati slobodno, kroz ankete koje su u toku u svim sridnjim škulama u Subotici i Somboru, kako oni koji upisivaje prvi razred sridnje škule, tako i oni čije je škulovanje već u toku. Nadam se kako će oni koji budu izabrali ovaj predmet bit što više – kazala je, izmed ostalog, **dr Suzana Kujundžić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, na konferenciji za štampu.

Plan je sa mladima radit što više i što predanije, u cilju čuvanja potencijala bunjevačke zajednice.

– Za učenike koji su nadareni organizovaćemo razne tribine, sastanke, s tematikom koja je vezana za mlade. Za one kojima određeni predmeti iđu slabije, osmislili smo podršku u učenju. Trudićemo se pružit podršku i mladima tokom studija. Virujem kako će bit sve više oni koji će, kako godine budu prolazile, tit pomoć našim mladim ljudima u smislu zaposlenja, pronalaska puta...

Prema ričima **Jadranke Tikvicki**, pridsidnice Odbora za obrazovanje u NSBNM, al i jednog od budućih pridavača u sridnjim škulama, sastavljen je nastavni plan i program, a privodi se kraju rad na nastavnom materijalu.

– Ovo je kreativan predmet koji, osim književnosti, uključiva i našu nacionalnu kulturu. Nudi tušta budućim đacima, istraživački rad, zanimljive teme. Daćemo im podršku kako bi radili na sebi. Sridnje škule su dobile ankete, a očekivamo povratnu informaciju o broju zainteresovane dice, a ne bi bilo loše na početku škulske godine ponudit doanketiranje – dodala je pridsidnica Odbora za obrazovanje u NSBNM.

N. S.

UČENIKE KOJI SU ZAVRŠILI OSME RAZREDE ČEKA IZNENAĐENJE

Diplome za najvridnije

Đake koji su ove godine završili osmogodišnje školovanje, odnosno dio nji, čeka iznenađenje na ekskurziji koja je najavljena za avgust – oni koji su svi osam godina pohađali nastavu izbornog predmeta bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture dobiće diplome, al ne samo to.

– Nije malo nit brezznačajno kad kogod posveti osam godina svog života jednom segmentu. Imali smo dosta dice koja su pohađala bunjevački, al je manji broj oni koji su bili nuz ovaj predmet od početka pa do kraja škulovanja u osnovnoj školi. Imali smo, sigurna sam, taki slučajova i prija, a sad je stigla inicijativa da se toj dici na niki način odužimo. Ideja je potekla od Svetlane Mormer koja i sama ima dvoje dice koja su bila na bunjevačkim svi osam godina. Nuz diplome, dobiće i prikladni vaučer prid početak škulske godine – objašnjava **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, te ističe:

– U ime svi nas iz Savita i svi oni koji su radili u oblasti obrazovanja, čestitam svoj našoj dici. Želim im tušta sriće u sridnjim škulama, budućim zanimanjima, a neka bunjevački niguju i čuvaje i dalje!

Ideja je, dakle, potekla od **Svetlane Mormer** koja u OŠ „Vuk Karadžić“ u Bajmoku bunjevački pridaje već više od deset godina.

– Predmet je drugačiji od ostali s kojima se dica susriću. Nema ocina, kontrolni zadataka, odgovaranja, rič je o izbornom predmetu kroz kojeg mogu tušta naučit. Tehnike učenja i teme su raznolike, a dica su često uključena i u projekta koji se realizuju u okviru zajednice. Što se mene tiče, prilikom prve škulske godine sam imala dosta nepoznanica oko ovog vida nastave, a tušta mi je pomoglo to što volim folklor – divani Svetlana Mormer.

Svetlana Mormer, Hermina Kumer i Alen Palfi

Bunjevački je pridavala mnogim učenicima, al nije velik broj oni koji su tu bili svi osam godina.

– U prvom razredu ih, normalno, dovedu roditelji. Dica, ko dica, imaje tušta zanimanja, odu na kake druge predmete, sport, folklor, pa se vrate. No, ima i dice koja istraju i koji ostanu na bunjevačkom svi osam godina. Na primer, na kraju ove škulske godine imam dvoje dice, Herminu i Alena koji se izuzetno druže svi ovi godina. Zajedno su stalno, i svađaje se i smiju se, puni su energije, a virujte, nije im lako, nakon redovne nastave, ostat na još dva izborna časa. Zato su i diplome pravi znak priznanja na sav uložen trud. Moram priznat da je ideja dilom i njeva. Naime, Hermina me je pitala dal će bit diploma za kraj škulske godine i na ovom predmetu, jel se na kraju škulovanja i daju diplome za ostvarena postignuća iz drugi predmeta. Kako je ovo predmet ko i svi drugi, onda je lipo dobit priznanje za ono što su dica postigla kroz osam protekli godina.

Hermina Kumer i **Alen Palfi** ne kriju sriću što će na prigodan način bit zaključeno njevo druženje s njevom učiteljicom i nastavnicom Svetlanom Mormer, baš ko i s predmetom bunjevački govor s elementima nacionalne kulture.

– Upisala sam se na bunjevački jel sam tila više naučit o jeziku i kulturi i zaista sam o ovim oblastima tušta naučila. Također, sviđala mi se i cilokupna nastava. Sićaću se ovog perioda po lipom, po našoj nastavnici koja je bila nuz nas sve ove godine. Zajedno smo učili, išli na izlete, družili se, a sigurna sam da ću bunjevački učit i u sridnjoj školi. Svoj dici koja se dvoume dal da iđu na bunjevački, možem samo kazat sve najbolje o ovom predmetu, a ujedno je važno da se ne izgube jezik, kultura i tradicija Bunjevaca – divani Hermina Kumer, a Alen Palfi nastavlja:

– Ideja je bila da naučimo štogod više o tradiciji Bunjevaca, al i da naučim naše stare igre ko što su „cupanica”, „rokoko”... Tušta smo učestvovali u raznim manifestacijama u Bajmoku, vezanim za Bunjevce, imali smo lipe izlete, druženja, a najviše smo naučili u radu s našom nastavnicom Svetlanom Mormer. Zbog svega tog bi svoj dici i priporučio da upišu bunjevački, ja se nisam pokajo i sigurno ću na bunjevački ić dalje u sridnjoj školi.

N. S.

U PRIPREMI NOVO IZDANJE LISTA ZA MLADE „BOCKO”

U skladu s novim okolnostima

Iako se rad redakcije lista za mlade na bunjevačkom „Bocko” nije prikido ni tokom vanrednog stanja, on se odvijo „onlajn”, kroz dogovore i sugestije oko tekstova. Čim je to epidemiološka situacija dopuštila, tokom juna je održan i pravi sastanak redakcije, a bila je to prilika da se prodivani o proteklom periodu, al i da se priprave nova izdanja planirana do kraja kalendarske godine.

– Rad praktično nismo prikidali, samo smo ga prilagodili situaciji. Iza nas su i konkursi, i iskreno, nisam zadovoljan. Na nivou Republike nismo pripoznati, što se Pokrajine tiče tu smo ostali na istom nivou, dok su sridstva sa nivoa loklane samouprave malo manja. No, ne kukamo zbog tog, jel naš poso ne zavisi samo od konkursa. Imamo odluku i čvrstu namiru naš poso uradit, brez obzira na to kolika sridstva ostavimo po konkursima, a nuz podršku „Bunjevačkog medija centra”, „Bunjevačkog omladinskog centra” i „Gaudeamusa”. Razvili smo naš rad, a uskoro krećemo i u proširenje kroz elektronske medije – navodi **Mirko Bajić**, urednik „Bocka”.

Martina Stupar i Mirko Bajić

Da je vanredno stanje donelo vanredne teme potvrđiva i **Martina Stupar**.

– Bilo je dosta vrimena da se posvetimo pisanju, al i učenju. U pisanju ću se dotaknit i „onlajn” nastave koja mi se nije dopala, bila mi je teška, al sam sve zaključila kako triba. Bilo je tema u proteklom periodu, al su bile malo monotone, jel se većina odnosila na korona virus koji je utiko na sve sfere našeg života. Sad je stiglo lito, to nosi nove teme. Jeste, i ove teme se ponavljaje iz godine u godinu, al svaku temu mož sagledat iz više uglova i uvik nać štogod novo.

Andrei Sabo nije bio problem što se rad odvijo priko interneta, uostalom, tako je i pohađala studije.

– Što se tema za novine tiče, dosta sam istraživala one koje se tiču o korona virusu i tom sam pisala. Ti tema ću se dotaknit i u novom broju, probaću vidit šta se dešava kad ste na litovanju u inostranstvu, a zadesi se, na primer, pogoršanja situacije.

U „Bockovoj” redakciji okupljen je tim mladi novinara koji su rasli kako su rasle i novine, ističe **Nikola Stantić**, mentor ove vridne dice.

– Počeli smo s radom 2013. godine i od tog doba smo dobili pravu redakciju kvalitetni mladi novinara. Oni su se razvijali ko ličnosti, a tako su razvijali i svoj stil, rad... Za očekivat je sad da će nastavit dalje, kroz studije, poso, druge obaveze, pa je svakako uvik dobro malo osvežit redove. Zato uvik stojimo otvoreni za svu onu dicu koja se žele oprobat u ovom poslu. Ako kogod voli pisat, ko je vešt u pronalaženju tema, nek nam se javi, a mi smo tu da im malo pomognemo!

Prema ričima Mirka Bajića, uvik ima prilika da se rad u „Bocku”, odnosno rad s mladima unapridi.

– Svakako da ćemo naše stipendiste i dalje stimulisat. Uspili smo malo povećat stipendiju protekli miseci, trudićemo se da ona bude još veća. Također, planiramo da od jeseni krenemo i u podršku studentima koji su u dosadašnjem škulovanju učili bunjevački, odnosno onima koji su rasli zajedno s „Bockom”. Pripravljamo, naime, jedan studentski studio u Novom Sadu, koji će okupljat mlade. Nas-tojimo čitav projekat proširit, da on ne bude samo za dicu i mlade iz naše zajednice, nego za sve one sa kojima zajedno živimo na ovim prostorima – dodaje Mirko Bajić.

U toku je pripavljanje 38. broja lista za mlade na bunjevačkom jeziku „Bocko”.

B. N.

SVEČANO OTVORENA VELIKA SALA KULTURNOG CENTRA U SOMBORU

Novo misto za nigovanje kulture i umitnosti

Posli više od jedne decenije Velika sala Kulturnog centra u Somboru ponovo je otvorila svoja vrata publiki i spremna je za nove kulturne programe. Otvaranje Velike sale obiluženo je 16. juna svečanim prisicanjom vrpce od strane gradonačelnice Grada Sombora **Dušanke Golubović** i direktorice Kulturnog centra **Vesne Paštrović**.

Gradonačelnica je tom prilikom istakla zadovoljstvo što je jedan ovaki projekat, koji je započet još prija deset godina, sad priveden kraju.

– Suština je da je zapravo rekonstrukcija ove sale trajala i više od jedne decenije i da, usled promene direktora i različitih vrsta upravljanja Kulturnim centrom, je zapravo menjana i sama vizija ovog prostora, te on nikada nije konačno priveden odgovarajućoj nameni. Naša želja je bila, pre svega, da ovaj prostor dobije odgovarajuće upotrebne dozvole i svrhu i funkciju. Za nas jeste zadovoljstvo da konačno jedan novi prostor svi Somborci imaju na raspolaganju, a posebno nam je zadovoljstvo da on bude namenjen kako za decu, tako i za mlade, ali smatramo da takođe treba da upotpuni i sve one nedostajuće kapacitete za kulturno-umetnička društva, plesne grupe i sve one koji se bave kulturom, kako sa amaterske, tako i sa profesionalne strane – kazala je Dušanka Golubović.

Dušanka Golubović i Vesna Paštrović otvaraje Veliku salu Kulturnog centra u Somboru

Direktorka Kulturnog centra „Laza Kostić" Sombor Vesna Paštrović zafalila se svima koji su omogućili da Velika sala Kulturnog centra ponovo počne sa radom i istakla je kako su najveći motiv da se sala otvori bila somborska dica.

– Pre svega sam veoma srećna i zahvalna timu koji je učestvovao u realizaciji ovog projekta. Najpre moram da zahvalim građanima Sombora, jer su oni bili naša najveća inspiracija i motiv da izvedemo ovaj projekat do kraja. Zahvaljujem se uvek gradu, našoj gradonačelnici Dušanki Golubović i njenom timu jer bez njih ni ovaj projekat nikad ne bi bio realizovan. I najviše bih se zahvalila deci Sombora, jer svaki projekat koji smo izveli za decu u Somboru, oni su budno pratili i svesrdno podržali, uvek smo doživljavali velike aplauze, veliku radost, bez njih ovaj projekat nikada ne bi bio ostvaren, večerašnje otvaranje posvećujem njima, deci Sombora i Somborcima – naglasila je Vesna Paštrović.

Kako se Kulturni centar bavi kulturnom i u naseljenim mistima u somborskoj opštini, plan je da Kulturni centar ponudi svoju salu kulturno-umitničkim društvima, kako za probe tako i za nastupe, Gradskom tamburaškom orkestru, svim muzičarima koji žele nastupat, brojnim drugim društvima u Somboru, takođe i pojedincima koji se žele pridstaviti somborskoj publiki i naravno dici i mladima.

– Prvi put kada sam ušla u ovu salu, odmah sam je negde doživela kao pozorište za decu i mlade, to je ono što Somboru nedostaje. U njemu će raditi profesionalni glumci. Sa velikom radošću mogu da objavim da je gospodin Milivoje Mlađenović pristao da bude umetnički direktor našeg pozorišta za decu – dodala je direktorka Kulturnog centra.

U programu otvaranja učestvovali su poznati srpski glumac **Dragan Vujić Vujke** i beogradska muzička grupa „Kika" sa poetskim kabareom „Poslednji BG romantik".

Dragan Vujić Vujke, glumac koji piše i poeziju, izrazio je veliko zadovoljstvo da je pozvan da zajedno sa pratećim bendom otvori jedan ovakav objekat, pa još u Somboru za koji ga veže to što je važan dio života provo u njemu, to jest, odslužio vojni rok.

Ovom prilikom u holu Kulturnog centra upriličena je izložba „In&Out" radovima iz fonda Kulturnog centra, a posli tog je upriličen svečan koktel za sve goste.

S. L.

U BUNJEVAČKOJ MATICI ODRŽANA IZLOŽBA SLIKA LOJZIJE KUJUNDŽIĆA LOZANA

Replike stari majstora

Ono što je subotički umitnik **Lojzija Kujundžić Lozan** ljubomorno čuvo za sebe godinama, mogli su konačno vidit svi ljubitelji slikarstva u Bunjevačkoj matici. Kroz izložbu „Replike stari majstora" nanizale su se slike raznih autora koje krasi isti filigranski rad vešte ruke umitnika. **Predić, Jovanović, Munkači, DelaKroa**, pa i **Rembrant**, poslužili su ko inspiracija za dugogodišnji rad.

– Imo sam 6-7 izložbi i nisam više imo potribu za tim, neg samo slikat za sebe. Živio sam na Paliću, pa sam uzo veći stan u Subotici, a stan je bio prazan. Uživo sam u dilima stari poznati majstora cio život i reko sam sebi da ću napraviti replike, da ji imam u svom stanu, uživam u njima. Napravio sam priko 20 slika, došla je ova korona, pa sam se malo isključio od svega... I onda mi je jednom došo Šarac (subotički slikar Ivan Šarčević), bio je zanteresovan vidit šta ja to radim. Iznenadio se i kazo: „Ovo svit mora vidit". Nisam imo namiru izlagat, nit se trošit, al me je on na niki način natiro. Zafalan sam mu na tom, jel je ovo virovatno moja poslidnja izložba, jel nemam ja malo godina (1939. godište) – istako je Kujundžić.

Radeć portrete cio život Kujundžić je čvrsto u svitu hiper-realizma, tako da mu je to i pomoglo usudit se uradit ovako štogod.

– Trudio sam se da replike budu što virnije. Na nikim slikama sam dozvolio sebi pojedine detalje malo prominit, istaknit ji još više, a najviše je radova Paje Jovanovića koji mi je nekako najbliži. Naravno, formati nisu verni originalima, slike sam prilagođavo slobodnom prostoru na zidovima u stanu.

Glavni „krivac" za izložbu **Ivan Šarčević**, ujedno i pridsidnik Odbora za likovnu umitnost u Bunjevačkoj matici, objašnjava kako je moguće da nastanu tako virne replike, i to koristeć se flomasterima i akrilom.

– Lozanov rad krasi filigranska savršenost. Usuditi se ovo odraditi je mnogo teže neg napravit sopstveno dilo. To mora biti to, kopija mora biti virna, savršena. Triba kazat da je Lojzija umitnički graver, to je njegova profesija. Insistiro sam na tome da narod mora vidit ove slike. On ih je ljubomorno sakrivo, a posle 45 godina našeg drugarstva sam ga uspio nagovoriz nek pokaže svoj rad.

Izložbu je svečano otvorio **Vito Vojnić Purčar**, teoretičar likovne umitnosti iz Budimpešte. Divaneć o autoru, njegovom radu, al i teoriji slikarstva i položaju replike, naglasio je:

– Slike imaju dubok nostalgični karakter. One nas, priko replika stari srpki majstora, Predića i Jovanovića, al i strani, Delakroe, Rembranta, Murilja, Munkačija..., pored salonski, sentimentalni i romantičnih motiva podsićaju na naše tragedije iz novije i starije istorije. Biranjom tema slikar iskaziva svoj stav, nek ne zaboravimo olako odkaleg smo došli i di smo se namirili – kazo je Vojnić Purčar prilikom svečanog otvaranja izložbe. **N. S.**

Vito Vojnić Purčar, Lojzija Kujundžić i Ivan Šarčević

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Jul – misec žita i kruva

Jul močvaran svačemu je kvaran, kazali bi naši stari i to je tušta puti i dokazano. Ovo je misec misec vršidbe žita, Dužijance i kruva.

Dovijat se poslu

Još u davna vrimena kad su naši daleki prici došli u ove krajeve, počeli su sijat žito i uvidili su kaka je korist od njega. Samo je bio problem kako odvojit zrna žita iz vlaća, što bi se kazalo ovrć. Žene su skidale vlaće sa slame, a muškarci su ga dlanovima trljali i tako odvajali žito od plive. Tako se svako zrno sačuvalo da ne ode u propast. Kasnije kad su imali više žita, vrli su ga tako da žito metnu na kamen s batinicama udarali zrnje nek poispada. Posli tušta godina kad su malo iznapridovali, sijali su više žita, počeli su odranjivat konje, pa su žito vrli s konjima. Žito pomeću na tvrdu čistu zemlju, i po žitu tirali konje, da izgaze vlaće, a zrnje poispada. Posli su čistili žito od plive, tako što su ga vijali na vitru. Kasnije su fabrike počele pravit male mašine za vršenje žita i ručne vijalice s čime su žito očistili od nečistoća.

Zašto slavimo svršetak žetve?

Dugačak je bio put od ručnog vršenja hiljadama godina. Ručno košenje žita je bio težak, al cinjenposo, jel se u risu obizbidio kruv za cilu godinu. Kad su uradili ris, naši stari su zafaljivali Bogu za kruv od novog žita, tako su počele prve Dužijance. Svit je kadgod zdravo većma cinio i poštivo kruv, kako bogataši, tako i oni s malo zemlje i brezzemljaši. Brez kruva se nije mogo zamislit ni jedan dan.

Naši prici su radili i teže poslove od risa, na primer branje kuruza po vlažnoj i ladnoj jeseni, sičenje i vezanje teške kuružne i sadivanje u klupe. Vađenje šećerne ripe ručno, po ladnom i blatnjavom vrimenu, košenje trske po zaleđenom dolu i po snigu. Nikom nije na pamet palo kakogod proslavit svršetak ti poslova. Proslava je pripala jedino risu, al ne čerez teškog posla, već zbog kruva od novog žita. A to je zapravo smiso Dužijance.

Prve dužijance

Prve dužijance su izgledale ovako, a slavile se taj dan kad se završi ris. Žito su kosili risari kod veći gazda u bandama po deset i više pari, a obično svake godine isti risari. Koja je risaruša bila spretna, oplela bi vinac od žita i metnila bandašu oko šešira, pa bi krenili na salaš u paru. Prvi par, bandaš i bandašica, pa svi drugi risari i risaruše, obično su išli s pismom. Dica, kad čuju pismu, jave gazdi da dolaze risari, otvore širom kapiju. Gazda gazdarica i sva čeljad, bireši, sluškinje i dica dočekaje risare prid salašom, a risari su ji uvik pozdravili slično: „Faljen Isus gazda, fala Bogu ris je gotov, sve smo uradili kako smo najbolje znali, nećete nać mane. Ima toliko i toliko krstina žita". Onda bi gazda kazo: „Amen uvik, fala Bogu na dobrom rodu i lipom vrimenu, a vama se zafaljivam za vaš rad, imaćemo kruva za cilu godinu, i mi i vi". Gazdarici su risari dali vinac od žita, a domaćice su sastavile velike astale prid salašom u ladu i pomećali dugačke klupe, da mogu svi posidat.

Svi su zajedno užnali, gazda, gazdarica, risari, sva čeljad na salašu i dica. Prvo su izmolili Očenaš, gazda je nazdravio s rakijom, užna je bila svudan slična, čorba, meso iz čorbe, sos od višanja, paprikaš i salata, a ima kad je bilo i pečenog mesa i malo vina, i pogače sa sirom, makom, i višnjama. I oni koji su imale manje zemlje sastavili su se po dvoji-troji, pa tako uradili ris, a na kraju su proslavili Dužijancu, slično ko i ovi. I varošćani i kojikake zanatlije su izašle na salaše zaradit žita za kruv, jel ko liti laduje, taj zimi gladuje. Ko je imo više žita ostavio je na tavan, ako slučajno ne rodi, nek ima za kruv, za još jednu godinu. Naši su znali pripovidat o gladnim godinama i kako su preživljavali. Tako se slavila dužijanca na bunjevačkim salašima, i prinosila s kolina na kolino. Ove dužijance nisu imale svoj datum, već se slavile kad se pokosi žito, kadgod ranije, kadgod kasnije.

Dužijanca sačuvana do danas

Drugi svitski rat je dono velike promine, od veliki gazda je oduzet dio zemlje i podiljen sirotinji. Onda više nije bilo tako veliki gazda, a ni brezzemljaša. Tako su se ove dužijance počele gubit i nestale su. Ovaj lipi običaj zafale Bogu za kruv je bio od velike kulturne vridnosti, što je ocinio i svećenik Blaško Rajić. Kasnije, da bi se sačuvala od zaborava i još više ulipšala, dužijanca je uvedena u crkvene svečanosti, koja je ostala do danas.

Misec za sunce

„Mokar juli sriću guli", divanili su, a tako je i bilo. Ako zaintači kiša, mokro žito se nije moglo kosit ni vrć. Žito mokro ušuškano u plivu znalo je isklijat i vlatu, a i krstine i kamare ako zakisnu žito isklija i prozeleni, tako žito nije bilo za kruv, već se davalo josagu. Od kiše i voće puca i trune, krumpir provodni i kvari se, ko grašak, gra. Zato se kaže „Jul močvaran svačemu je kvaran".

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Jula miseca nema ni jednog zapovidnog sveca koji se slavi priko nedilje, samo ima oni manji svetaca koji se samo sićamo, pa se na te dane mož radit. Tokom jula je u kadgodašnje vrime bilo zdravo tušta posla. Svetog Tome apostola se sićamo 3. jula, on je bio Isusov apostol, al nije virovo da je Isus uskrsnio, dok nije metnio prst na Isusove rane. Isus mu je kazo: „Blago tebi Tome koji vidiš pa viruješ, al blaženi su oni koji nisu vidili pa viruju".

Svete Elizabete Portugalske Trećoredice sićamo se 4. jula. Konstantina se sićamo 5. jula, a njegovo redovničko ime bilo je Ćiril, a bratovljevo Metod. Rođeni su u Grčkoj u Solunu, sastavili su slovensko pismo i privodili svete knjige i Bibliju sa grčkog na slovenski jezik. Sastavili su slavu za svoj jezik, ćirilicu, i postali priznati književnici. Ćiril je umro u Rimu 869. godine, a Metod je bio nadbiskup u Panoniji, umro je 885. godine u Sremskoj Mitrovici. Papa Ivan Pavao II ji je proglasio za zaštitnike Evrope.

Svetog Ilije proroka se sićamo 20. jula. Ilija je bio branitelj pravde i pomoćnik sirotinje. Čerez svetog i čistog života Bog ga je tilom i dušom u ognjenoj munji uzno na Nebo. Na taj dan su se blagosivale „ilinske" sviće koje su naši stari palili ako je jaka grmljavina i veliko nevrime. Ilija je zaštitnik od munje i groma. Sveta Marije Magdalene sićamo se 22. jula. Ona je bila iz Betanije, sestra Lazara kojeg je Isus uskrsnio iz mrtvi. Ona je, kako kaže Sveto pismo, bila grišnica, al kad je čula da je Isus došo u Šimunovu kuću, obratila se i nije više grišila, do kraja života. Očla je u Marsej i živila sveti pokornički život.

Svetog Jakova apostola sićamo se 25. jula, a on je bio jeruzalemski biskup, piso je evanđelje i poslanice, umro je mučeničkom smrću. Svetog Joakima i Ane se sićamo 26. jula. Oni su bili zdravo pobožna čeljad, a dice nisu imali pa su se Bogu molili i postili da dobiju dite. Bili su već malo stariji godinama, kad njim je Bog uslišio molitvu i dobili su ćer, kojoj su dali ime Marija. Ona je izmoljeno dite, pa su je sveto i u viri odranili. Ona je Blažena Divica Marija koja je rodila Isusa, spasitelja svita. Svetoj Ani se molimo za naše mlade, da ji štiti od grija i svakog drugog zla. Ignjacija Lojolskog se sićamo 31. jula. On je bio iz plemićke porodice. Prija obraćanja je bio vitez lutalica, a posli je živio pokornički život, pa je u jednog knjigi napiso svoje duhovno iskustvo.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Ila za vrile litnje dane

Litnja čorba od karfiola

1kg karfiola
1 peršin
1 šargaripa
1 krumpir
1 kašika vegete
1 jaje
1 kašika pavlake
polak limuna
1 kašika ulja

Karfiol oprat, izlomit, peršin šargaripu i krumpir očistit pa isić na kockice, metnit na šporelj nek se kuva u 3 litre vode, dodat ulje i vegetu. U zdili razmutit jaje, pavlaku i sok od limuna. Kad se povrće skuva, solit čorbu priko mišavine, promišat i iznet na astal.

Pileće šnicle s prazilukom

2 pileća bila mesa
2 praziluka
2 kašike masti
2 kašike brašna
1 kašika vegete
malo papra u zrnu
komadić borovog lista
deci i po vina i toliko vode

Meso isić na šnicle, pa uvaljat u brašno i na šporelju propržit s obadvi strane, nek malo porumeni. Svaku šniclu posut vegetom i poslagat na tepciju. Na masnoći di se pržile šnicle prodinstat isickan praziluk, pa i njeg s masnoćom pomećat izmed mesa, dodat lovor i papar, nalit vodu i vino, pokrit s folijom i peć na laganoj vatri dok meso ne odmekne.

Litnja torta

4 jajeta
10 deka margarina
10 deka šećera
1 vanilin šećer
2 kašike samliveni ora
1 kašika kaka
4 kašike oštrog brašna
polak praška za pecivo
voće po izboru

Žumance umutit sa šećerom i margarinom, dodat orase, kakao, vanilin šećer, brašno i prašak za pecivo i snig od biljanaca, sve pomišat pa salit u okrugli kalup namazan i brašnom posut i peć. Dodat voće po želji.

A. V. K.

U KULTURNO-UMITNIČKOM DRUŠTVU „BUNJEVKA” PRIPRAVLJAJE NOVU PRIDSTAVU

Nasliđe naši pridaka

Posli četvorogodišnje pauze u radu dramske sekcije Kulturno-umitničkog društva „Bunjevka” nedavno je počelo pripravljanje nove pridstave. Nosi naziv „Nasliđe naši pridaka”, a tematikom se nastavlja na poslidnje izdanje, vrlo zanimljive i gledane pridstave „Zemlja naši pradidova”.

– U prijašnjoj pridstavi smo zaokružili divan oko istorije Bunjevaca koji se tiče doseljavanja na ove prostore, zaključno sa prvim javnim značajnim okupljanjom – prvim Velikim bunjevačkim prelom. Nisam, iskreno da kažem, planirala nastavit, al posli sugestija moji saradnika, rišila sam istoriju Bunjevaca zaokružit još jednom pridstavom, jel svi tribaje znat istoriju našeg naroda i šta se sve sa našim narodom dešavalo u ne tako davnom periodu – otkriva za „Bunjevačke novine” **Kata Kuntić** koja stoji iza teksta i režije pridstave „Nasliđe naši pridaka”:

Jedan od momenata koji me je podstako na rad na pridstavi jeste obilužavanje stogodišnjice od podpisivanja Trianonskog sporazuma, datuma važnog i za Bunjevce.

– U pridstavi su opisana dešavanja od 1918. godine, pa priko 1920. godine, Dekreta iz 1945. pa sve do sedamdeseti godina prošlog vika. O tom periodu divanimo kroz dešavanja u dvi bunjevačke familije, od koji je jedna patrijalhalna, tradicionalna, već kako su naše familije i bile, a druga je prilagođena novom sistemu, svi su bili članovi Saveza komunista i radili su „kako partija nalaže”. Ovaki „sukob” je bio čest kod naši Bunjevaca i svašta se tu dešavalo. Iz te dvi familije dolaze momak i divojka koji su se upoznali, zaljubili se, pa i vinčali. Tako se kroz pridstavu provlači divan o istoriji, al i jedna životna priča.

Period vanrednog stanja i više vrimena provedenog kod kuće dali su našoj sagovornici priliku udubit se u rad.

– Tušta naši Bunjevaca malo zna o svojoj istoriji. Zato sam se i trudila pronać relevantne izvore, da pridstava bude potkrepljena činjenicama. Bila sam zaista inspirisana svime što su Bunjevci prošli, bilo je tu tušta muke i truda, to nas prati do dana-današnjeg. Mislim da su i svi oni koji su zajedno nuz mene u ovom projektu oduševljeni temom i drago im je što će imat priliku štogod novo naučit.

U pridstavi je zasad tridesetak glumaca sa ulogama, nuz nji će bit i statisti, a cila pridstava koja se

DOBRI UTISCI

Kako divane glumci-amateri, pripravljanje za novu pridstavu iđe baš kako triba, a atmosfera je odlična.

– Nalazimo se na početku rada, pa se nismo još u potpunosti udubili u uloge. Glumim snašinu mater, nisam još u potpunosti „ušla" u lik, al će sve bit u redu. Ovo je veći glumački zalogaj, baš ko što je bila prithodna pridstava, ali ćemo mi to izgurat i nadam se ko i prija opravdat povirenje i Katin rad – divani Slavica Babičković, a Tihomir Vrbanović nastavlja:

– Radili smo već o istoriji Bunjevaca, a sad nastavljamo dalje. Mislim da će ova pridstava bit još bolja i zanimljivija, jel su i dešavanja iz tog perioda istorije burnija. Atmosfera na probama je dobra, poznamo se od prijašnji radova, ima tu i novi učesnika i mislim da će sve na kraju bit dobro. Do premijere u oktobru imamo dosta vrimena naučit uloge, radimo dvared nediljno, i čekamo da svi budemo zajedno, da se dvi grupe, kako sad radimo, spoje u jednu.

završava srićno, nuz svatove i ljubav koja pobeđiva, traje kroz četri čina.

– Trenutno smo u fazi čitanja teksta i kako je velika grupa glumaca, radimo prvi i drugi čin i podilili smo se u dvi grupe. Tako radimo prve 2-3 nedilje, a potom se spajamo i radimo svi zajedno.

Iza KUD „Bunjevka" je niz pridstava, a svaka nanovo nosi pitanje kako okupit glumačku ekipu.

– Ovo je već naša deseta-jedanajsta pridstava i imamo već dosta oni koji su nuz nas godinama. Uvik je, međutim, teško nać mladu čeljad, bar na početku. Na sriću, mladi ima i sad, a kako to često ispadne, mi, koji smo već duže u ovom, povučemo svoju dicu. Tako su, na primer, nuz Peru Beretića i njegova četri sina i snaja – dodaje Kata Kuntić i najavljiva premijeru za oktobar. **N. S.**

BUNJEVAČKI VELIKANI – AMBROZIJE BOZA ŠARČEVIĆ (1820-1899)

Put prosvitljavanja puka svog

Ove godine se navršava 200 godina od rođenja jednog od bunjevački velikana **Ambrozija Boze Šarčevića** koji je rođen u Subotici, 30. marta 1820. godine. Bio je književnik, privoditelj, leksikograf i bunjevački priporoditelj. Nuz svoj maternji, bunjevački jezik, divanio je i mađarki, latinski, nemački i francuski.

Gimnaziju je pohađo u Subotici. Filozofiju i prava studiro je u Budimpešti, Velikom Varadinu i Pečuju. Nakon završetka studija počo je radit ko sudija, profesor, saborski stenograf, advokat i gradski arhivar.

Službu je služio u Kološvaru, Požunu, Aljmašu u Bačkoj od 1848. do 1860. godine, nakon tog dolazi u Suboticu u kojoj ostaje do smrti. U Subotici se bavio privoditeljskom i publicističkom dilatnošću. Biskupu Ivanu Antunoviću je bio najbliži saradnik i njegov ideološki slidbenik sa kojim se sustrio u Aljmašu.

Bio je saradnik u „Bunjevačko-šokačkim novinama", a piso je o temama koje su bile vezane za jezičke ravnopravnosti, politike, polemike i međunacionalne odnose u tadašnjoj Ugarskoj. Sve što je radio kroz svoja dila je usmirio na uzdizanje razvijenosti i informisanosti kod Bunjevaca.

Iako nije bio škulovan ko jezikoslovac, založio se na tom polju, jel je uvidio da je u to vrime bilo neophodno da da svoj doprinos u nigovanju i borbi za svoj maternji bunjevački jezik. Umro je u Subotici 29. decembra 1899. godine.

Jedna od njegovi značajni izdanja je i „Zbirka mudrih i poučnih izrekah – na korist bunjevačkog puka" koja je izdata u Subotici 1869. godine. Slidi dio uvodni riči samog autora:

„Hvaljen budi Isus!

Dragi štioče, prijatelju i rogjače moj!

Narod poučavati, puk prosvitljavati, - nauku i znanje u nižim razredima puka rasprostirati, jedno je od najpričih, najvećih potribah u našoj miloj i lipoj domovini, dilati i raditi u ovome pravcu najveća je domoljubna dužnost i najplemenitiji zadatak.

Ja sam na ovome polju i dosada ono učinio što mi je moja slaba moć dopuštala – trudim se, nastojim, a trudiću se – ako mi Bog pomogne – i odsada, da moje bunjevačke rogjake, koji su na umnome polju tako daleko zaostali – što je moguće više – unapridim..."

Izreke iz knjige „Zbirka mudrih i poučnih izrekah – na korist bunjevačkog puka":

„Ako hoćeš da negrišiš, često se smrti sićaj"

„Čuvaj bile novce za crne dane"

„Dok imaš, donde čuvaj"

„Drži se glave, a mani se nogu"

„Gledaj na što se naslonjaš"

„Koga ti je moliti, nemoj ga srditi"

„Nemoj se glavom šaliti"

T. B.

TREĆI TRKAČKI DAN USPIŠNO ODRŽAN NA SEVERU BAČKE

Rekord kasa oboren u „Subotičkoj milji”

Subotica i ove godine drži primat u kasačkom sportu u Srbiji, a potvrđeno je to još jedared. Naime, na severu Bačke je 28. juna održan treći trkački dan, dono je devet okršaja kasača, a med njima su se izdvojile dvi trke – tradicionalna „Subotička milja” i „Probni kasački Derby”.

„Milja” ima novog junaka, grlo **Amy del Duomo**, rič je o vlasništvu štale porodice **Jokić** iz Sombora. Grlo je nedavno stiglo iz Italije, ovo je bio prvi nastup u Srbiji, a oma je ovinčan velikom pobidom i novim rekordom kasača u Srbiji 1:13,7. Bila je to trka odličnog tempa na tradicionalni 1.609 metara. Borba za prvo misto trajala je do poslidnji 200-300 metara kad je grlo na čijim je sulkama bio **Vlada Pribić** pokazalo da ima još jednu brzinu u odnosu na vrlo dobre rivale. Pominjemo i odličan kas grla **Iago D'Amore, Grumetti** i **Vanity Caf**, uostalom, za vrhunski rezultat je potribna i vrhunska konkurencija, a sve se to poklopilo u „Milji”.

Amy del Duomo i Vlada Pribić stigli do pobide u Milji i rekorda u Srbiji

Ništa manje zanimljiv nije bio ni „Probni kasački Derby”. Dvanajst

Montecatini ostaje favorit za Derbi titulu

REZULTATI TREĆEG TRKAČKOG DANA

Prva kasačka trka: Cybele de Tedd (A. Bogdanović) 1:19,7, Anna Milau (M. Pantić) 1:20,6, Eugenie du Citrus (G. Matković) 1:19,6, Caline de Landes (B. Skenderović) 1:19,6, druga kasačka trka: Sarah Vaughan AT (J. Gabrić) 1:20,9, Phantom Assassin (B. Pijuković) 1:22,5, Mona Lobel (L. Balažević) 1:24,1, Fantastična (B. Kečenović) 1:24,1, treća kasačka trka: Christi Aguilera AT (M. Oračić) 1:22,0, Josephine (R. Bogdanović) 1:22,2, Pandora BL (A. Topalov) 1:23,2, Filipa di Poggio (B. Kečenović) 1:26,3, četvrta kasačka trka: Marko (D. Suknović) 1:19,0, Parma Ferm (B. Milodanović) 1:20,7, Arleta (B. Kečenović) 1:21,2, Fantom Glory (N. Mašić) 1:22,3, peta kasačka trka: Fotta Royal (N. Pijuković) 1:17,5, Cash Royal (A. Horvatski) 1:17,9, Kinder Star (N. Mašić) 1:20,8, Doli SG (S. Grujić) 1:21,1, šesta kasačka trka: Isaac Newton AT (B. Mukić) 1:16,9, Virna Lisi (D. Katanić) 1:17,1, Ivan Turgenev AT (D. Petrović) 1:17,3, Alfa Varenne (S. Pejić Tukuljac) 1:17,7, sedma kasačka trka, „Probni kasački Derby”: Montecatini (B. Mukić) 1:18,6, Spinal Tap AT (B. Skenderović) 1:18,8, San Siro (I. Mukić) 1:19,1, Morena Lobel (L. Balažević) 1:20,2, Lord Aprikot (M. Tasić) 1:20,5, osma kasačka trka, „Subotička milja”: Amy del Duomo (V. Pribić) 1:13,7, Iago D'Amore (D. Katanić) 1:14,1, Grumetti (B. Mukić) 1:15,3, Vanity Caf (A. Vereb) 1:15,5, deveta kasačka trka: Dream Catcher (V. Pribić) 1:19,2, Lamentin AT (M. Pantić) 1:19,4, Atus Love (M. Prišić) 1:19,5, Atena (A. Seke) 1:19,8.

JUL ZA DUŽIJANCU

Poslidnji vikend jula (25. i 26.) rezervisan je za tradicionalnu „Dužijancu", al i „Derbi kvalifikacije". Kako je to i odlučeno ranije, 16. avgusta će u Subotici biti održan „Srpski kasački derbi", a potom je trkački dan na severu Bačke i 6. septembra (Čantavir), pa 13. septembra (Subotica). Za 11. oktobar su zakazane trke „Revanš Derbi" i „Trka oslobođenja Subotice". Sezona se završava tradicionalnim revijalnim trkama.

Naravno, mož doć do promina uslid epidemiološke situacije.

učesnika se nadalo pobidi, al jednog od favorita niko nije mogo iznenadit. Pobidu je odnelo grlo **Montecatini** (**B. Mukić**), a ovaj tandem je samo nastavio odličan niz ove sezone na trkalištu u Subotici. Naravno, ne triba zaboravit ni ostale konkurente za „trku života", poput **Spinal Tapa, San Sira**..., a enigma ostaje i potencijal grla **Donita Ferm**.

– Iza nas je još jedan odličan trkački dan, ovaj je svakako bio zvučniji od prethodnih, uostalom, takav pedigre mu daje „Subotička milja", tradicionalna trka koja se trči po ideji, odnosno „taktovima" Zvonka Bogdana. Mislim da je i publika mogla da uživa u dobrim trkama, pre svega u „Milji" i „Probnom Derbiju". Obe trke su bile neizvesne, a pogotovo „Milja" u kojoj je oboren i novi rekord. Uspeli smo da se sustignemo sa kalendarom zbog pauze, a sledeće okupljanje zakazujemo za 25. i 26. jul, kada je na redu još jedna za nas posebna trka „Dužijanca" – kazo je **Miodrag Zagorac**, pridsidnik KK Bačka, te se zafalio Konjičkom klubu Vojvođanin iz Sombora na pomoći u realizaciji trkački dana u Subotici.

N. S.

ZANIMLJIVA AKCIJA ODBOJKAŠKOG KLUBA SUBOTICA USPILA U POTPUNOSTI

Ostavi mobilni i uzmi loptu

Kako se dobra ideja lako mož sprovest pokazali su u Odbojkaškom klubu Subotica koji su spojili lipo i korisno. Kroz akciju „Ostavi mobilni i uzmi loptu" animirali su decu da postanu fizički aktivnija, a istovremeno su promovisali odbojku.

– Došli smo na ideju da u toku ovog letnjeg perioda pokušamo da animiramo što veći broj devojčica i podstaknemo ih da treniraju odbojku. Globalni problem je što sve veći broj dece može ceo dan da provede uz svoj telefon, a da se minimalno bavi fizičkim aktivnostima. Aktuelna situacija je takva da je raspust duži, nema sportskih i školskih takmičenja. Podstaknuti tim činjenicama želeli smo da sa par otvorenih treninga podstaknemo devojčice da nam se pridruže i da odvoje vreme za fizičke aktivnosti – ističe **Nataša Jančikin**, direktor OK Subotica, ujedno i jedan od trenera.

Nuz našu sagovornicu, s dicom su radili **Igor Čajić** i **Čedomir Lišić**, kroz četri okupljanja, naravno, na otvorenom.

– Organizovali smo treninge na otvorenom, tereni na Teslinom naselju, Prozivci i na Paliću gde su naše igračice pozivale decu da nam se priključe i odrade trening sa njima. Iznenadili smo se koliko se devojčica odazvalo našem pozivu i učestvovalo na treningu. Bila je to lepa prilika da ta deca vide kako izgleda jedan trening, pa i da bez ikakvih forsiranja i straha probaju i sami da budu deo našeg tima, bar kroz taj jedan trening.

Kako ističe naša sagovornica kroz svaki trening je bilo angažovano stotinjak devojčica iz OK Subotica, a tridesetak se priključilo kroz otvorene treninge.

– Ovo je bila lepa prilika da im pokažemo kakav je naš sport i imali smo zaista dobar odziv, tako da je većina onih koji su odbojku tek onda probali najavili da će i doći na naše treninge.

Za kraj je ostalo okupljanje na Paliću, i pravo slavlje uspišnog projekta, kroz sport i druženje.

– Na peščanim terenima smo pored klasičnog treninga za mlađe devojčice odigrali i par međusobnih mečeva, gde su ljudi mogli da uživaju u veštinama naših devojčica. Pored treniranja mi smo se družili i uživali i proveli jedno divno subotnje popodne na Paliću.

Kako ističe Nataša Jančikin na kraju, plan je da se akcija nastavi u septembru.

N. S.

NJEVA ŠIROKA PRIMENA OLAKŠAVA NAM SVAKODNEVNI ŽIVOT

Ekrani na dodir

Kad bi kazali da je vrime tačskrin ekrana prid nama, debelo bi zakasnili s tom izjavom. Ovi ekrani su postali nasušna potriba u komunikaciji, koliko ostavljali utisak depersonalizovanosti i ladnoće, te površine su nika vrsta mastila našeg vrimena.

Oni su već svudan di je bitno, u restoranima, na benzinskim pumpama, na bankomatima. Pružaje nam mogućnost svoje transakcije obavit brzo i jednostavno. Ekrani na dodir su u kulturnim institucijama, pružaju nam mogućnost interaktivni prezentacija, čine obrazovanje zanimljivijim i sadržajno bogatijim.

Ne tako davno, u tehnološkoj eri prija 2010. godine, još uvik se uglavnom kucalo tasterima da bi sadržaj bio vidljiv za nas i druge na ekranu. Tu je i glavna pridnost ekrana na dodir, više nema mehaničko posridnika izmed sofvera i čovika, sad ji dili samo prozirna površina koja je ositljiva na dodir prstom i tretira ga ko unos određene informacije.

Postoje četri klase ovaki ekrana:

„Rezistivni" ekrani: čine dvi blizo postavljene rezistivne ravni pod određenim naponom koje su prisvučene tankim slojom materijala velike provodljivosti. Prilikom kontakta ekrana sa prstom korisnika, pridnja elastična ravan biluži kontakt na datom dilu ekrana.

„Kapacitivni" ekrani: Primarna površina ekrana je prisvučena tankim slojom providnog metal-oksida, a na četri kontakta u ćoškovima površine sproveden je napon koji generiše električno polje odgovarajućeg intenziteta. U trenutku dodira površine prstom el kakim materijalom koji ima svojstvo provodnika, dolazi do tranzita dila naelektrisanja sa površine ekrana i indukcije struje kroz četri kontakta. Elektronika zadužena za kontrolu, proučava i locira poziciju prsta na površini ekrana.

„Infracrveni" (IR) ekrani: Površina ekrana je ograđena ramom na kojem su postavljene IR LED diode i IR senzori. U trenutku kontakta površine ekrana i prsta dolazi do prikida snopa IR zraka i signala, što detektuje i kalkuliše za to pridviđena elektronika.

„Akustički" (SAW) ekrani: U jednoj od ćoša ekrana postavljena su dva emitera ultrazvučni talasa koji su zaduženi za njevo emitovanje duž dvi susidne strane ekrana. Akustički reflektori postavljeni duž ovi stranica usmiravaje talase ka senzorima na naspramnoj strani ekrana. Dodir prstom apsorbuje dio mehaničke energije talasa, što za to odgovarajući senzori i elektronika registruju.

Svaki od navedeni principa, u zavisnosti od oblasti u kojoj se primenjiva, ima određene pridnosti,

al i mane. Međutim, i nuz zadovoljavajuću funkcionalnosti u nikim oblastima, osobine uređaja zasnovane na ovim principima su, uglavnom, daleko od zadovoljavajući (prija svega u smislu njeve kompleksnosti, slabe fleksibilnosti, trajnosti i rezistentnosti na uslove okoline), pa prema tome i daleko od željeni osobina koje bi jedan savrimen interfejs tribo posidovat. Iz tog razloga velik broj timova istraživača radi na različitim projektima novi tehnologija zasnovani na interakciji čovik-uređaj, jedan broj timova radi na novim principima

na kojima bi se bazirali uređaji tačskrin tipa.

Tako je jedan od timova koji se bave ovim problemom baziran na pariskom Univerzitetu u Francuskoj. Prija izvesnog vrimena razvili su i uspišno testirali novu tačskrin tehnologiju koja se bazira na registrovanju zvučni talasa. Ono što ovu tehnologiju razlikuje od standardni SAW ekrana, di dodir služi za pohranjivanje unaprid generisani zvučni talasa, u novoj tehnologiji je dodir izvor zvučni talasa pri čijoj detekciji i obradi se određivaje koordinate tačke dodira.

Svaki kontakt površine i određenog objekta generiše određene akustičke talase koji se zatim prostiru kroz taj objekat. Istraživanja su pokazala da ovi talasi, u superpoziciji sa talasima koji su nastali uslid refleksije polazni na graničnim površinama objekta, čine jedinstven zvučni „otisak" svake tačke na površini istog objekta.

Koristeć navedene činjenice francuski naučnici su stvorili novu tehnologiju, koristeć odgovarajući softver. Ovo dostignuće je testirano na caklenoj ploči dimenzija 40cmx30cm, nuz primenu više različiti zvučni senzora. Uočeno je da dovoljan i jedan senzor za ostvarenje detekcije dodirom (tačnije vibracijom), a da veći veći broj senzora utiče samo na kontrast signala u odnosu na okolne tačke.

Ova tehnologija se izdvaja prija svega svojom jednostavnošću. Potribno je aktivirat samo jedan el dva zvučna senzora i procesor započinje s kalkulacijama, nuz ovu tehnologija površina gotovo svakog objekta mož postat interkativna. Za tu priliku površina čak ne mora bit ni idealno ravna, nit pripravljena na bilo koji način. Jedini uslov je da zvuk prožima ovaj objekat.

Načini na koje bi se sve mogla primenit ova tehnologija su brojni, od interakcije kupaca u trgovinskim lancima sa proizvodima, do višeg stepena automatizacije kućni uređaja. Mogućnosti su zaista velike.

T. K. M.

KOPRIVA NIJE KOROV, NEGO I ILO I LIK

Koristili je i Rimljani

Ima je, moglo bi se kazat, svudan i na svakom mistu. Kadgod su je smatrali korovom kojem ništa ne škodi i koji raste na svim zemljištima. Svima je dobro poznata po tom da je neprijatna, žari, peče... U narodu je poznata pod imenom velika kopriva el žara, a latinski naziv za ovu likovitu travu je Urtica Dioika. Koprivu su, ko lik, koristili još stari Rimljani.

Koprivu je siromašan svit vikovima upotribljavo u razne svrhe: za stoku, za ilo u domaćinstvu, i to isto tako ko što je varoška čeljad asnirala špenot. Za lik se beru mladi zeleni listovi koprive, grančice u cvatu i koren. Dokazano je da je mlado zeleno lišće najlikovitije! Al, zašto? U koprivi ima tušta C vitamina, tanina (gorke supstance), hlorofila-zelena boja dolazi od hlorofila, mravlje, sirćetne i maslačne kiseline, lecitina, fitosterola, vitamina K, a takođe, ima u svojim žarama histamina (supstance koje se koriste protiv alergije), a ima i glikokinina koji je zdravo dobar protiv šećerne bolesti.

Dobra je za obnovljanje krvi kod malokrvnosti, za jačanje cilog organizma, protiv padavice, kod pljuvanja i izbacivanja krvi, za zarastanje krasta, kod bolesti pluća, srdobolje, reumatizma, uboda, protiv peruti, kod rahitisa, za dojilje da im nadođe mliko, kod žučni oboljenja... Za svaku od ovi bolesti postoje recepti od koprive.

Med od sveže koprive za jačanje i čišćenje cilog organizma:

Naberu se friški, mladi listovi koprive (po želji), iscidi se na sokovniku sok iz ti listova. Koliko mililitara soka dobijete, toliko u taj sok prirodnog meda umišate. Sve triba radit u caklenim, porcelanskim posudama, mišati drvenom varjačom el kašikom, ostavit dobijenu masu u caklenu bocu, poklopit i metnit na ladno u frižider. Koristi se svako jutro jedna kafena kašičica sa 2 dcl mlake vode na prazan želudac i to oma pri ustajanju. Po sata posli tog se mož ist i pit! Ovaj med pročišćava cili organizam i ujedno ga jača i vraća u normalu.

Pripravila:
Eva Kovač Pečkai

KOPRIVA ZA ILO

Kopriva se mož koristit i za ilo što je zdravo dobro. Od koprive možmo praviti salatu. Jednostavno se popari kopriva (da ne žari), ocidi, doda sirćeta (po mogućnosti jabukovog) i maslinovo ulje, a mož i začina po ukusu!

Možete pravit i pitu od koprive. Ona se obari, ocidi, začini i umotava u domaće tanke kore el danas već kupovne. Ode se mož dodat i blitve, špenota i sira po volji i ukusu domaćina.

Čaj od koprive protiv alergije

Jednu šaku friški listova koprive prilit s 2 litre ladne vode, stavit na vatru nek provri. Posli 5 minuta skinit s vatre, poklopit i ostavit 15 minuta nek stoji. Procidit u cakleni bokal i to popit u toku dana. Za one koji imaju polensku alergiju ovaj napitak koristit misec dana prija cvatanja trava, korova i slično. Ovaj čaj se ujedno koristi i kod anemične dice i ljudi!

Losion za kosu od koprive

100 grama lista koprive kuva se 20 minuta u kišnici el destilovanoj vodi, doda se 25 grama cvata kamilice, poklopi i ostavi da stoji 8 sati! Procidi se na gazi i u tečnost doda 200 grama jabukovog sirćeta. S ovim losionom se trlja koren kose svako veče dok se tečnost ne potroši!

SUZBIJANJE KOROVA POSLI ŽETVE STRNI ŽITA

Rad koji se uvik isplati

Višegodišnji uskolisni i širokolisni korovi ko što su palamida Cirsium arvense, divlji sirak Sorghum halepense, popanac Convolvulus arvensis, pirevina Agropyrum repens i ostali, zdravo su česti korovi obradivi površina. Takođe, posli žetve strni žita, na strništima se mogu pojavit i jednogodišnji ko i višegodišnji korovi koji se razmnožavaje simenom - koštan, ambrozija, gorušica, pepeljuga, loboda i drugi.

Ovi korovi, ukoliko se razviju do faze cvatanja i osimene, produkuju ogromne količine simena. Uništavanje korova prija osimenjivanja utiče na smanjenje rezerve simena za slideću vegetaciju. Prisustvo ovi korova na ratarskim površinama zdravo otežava obradu zemljišta. Takođe, uzimanjom hranljivi materija i vode u velikim količinama, korovi pridstavljaje konkurenciju gajenim biljkama, ometajuć njev pravilan razvoj, što neminovno dovodi do smanjenja prinosa.

Ukoliko su niki od navedeni el slični korova bili prisutni u usivu strni žita, posli žetve ji možemo suzbit na slideći način: uklonit slamu sa strništa - ne palit strnište, strnište se može plitko ugarit el istanjirati u cilju što većeg provociranja svi prisutni korova na parceli, ostavit nek se korovi razviju 20 – 50 cm visine i poprskat strnište s totalnim herbicidom na bazi aktivne materije glifosat.

Posli žetve strni žita potribno je uklonit žetvene ostatke, odnosno slamu. Suzbijanje korova na strništu se priporučiva umisto česte pojave spaljivanja žetveni ostataka što nanosi velike štete sa dugotrajnim poslidicama. Spaljivanjom žetveni ostataka gube se značajne količine organske materije. Spaljivanjom žetveni ostataka se zagađiva atmosfera, a takođe i uništavaje ni-

ki korisni mikroorganizmi u zemljištu. Ne triba zanemarit ni opasnost od izbijanja požara. Nakon uklanjanja žetveni ostataka neophodno je isprovocirat nicanje korova. Najčešće je to putom ljuštenja strništa el tanjiranja. Nakon ljuštenja el tanjiranja triba sačekat 15 do 20 dana kako bi korovi nikli u što većem broju. Kad korovi budu u fazi četri do šest listova, poželjno je uradit tretiranje neselektivnim - totalnim herbicidima na bazi aktivne materije glifosat u količini 3 do 10 litara po hektaru, u zavisnosti od vrste korova. Ako se na strništu pojavi samo divlji sirak preparati se mogu upotribit u količini od 4 do 5 l/ha. Ako na strništu nuz divlji sirak ima i pirevine, palamide i popanca količina triba bit veća, do 8 l/ha. Priporučena količina vode je ko i kod ostali herbicida koji se primenjivaje folijarno 200-400 l /ha.

Uništavanje korova posli žetve vrši se herbicidima iz grupe translokacioni neselektivni herbicida na bazi aktivne materije glifosat. Translokacioni herbicidi su herbicidi koji se usvajaje u biljku putom njezini zeleni biljni dilova i translociraju po biljki - putuju u ostale biljne dilove uključivajuć i koren. Samo usvajanje i translokacija traju 24-48 sati, a vizuelne efekte primene herbicida možemo očekivat tek za 3 do 10 dana posli prskanja, zavisno od vrste korova, kad korov počne žutit i venit.

Prilikom primene preparata korove triba dobro nakvasiti, al ne priviše, da se kapi preparata ne bi slivale sa listova korova, jel time gubimo na učinku preparata. Triba vodit računa da dnevne temperature ne budu privisoke, kako ne bi došlo do zatvaranja stoma. U uslovima visoki temperatura voštana privlaka na listu je jača, pa je teže usvajanje herbicida. Osim toga, potribno je napomenit da kod oni parcela koje su u blizini poljski putova, na listu korova mož bit dosta prašine, a to može umanjit efekat delovanja totalni herbicida. Na takim parcelama najbolje bi bilo tretiranje sprovest posli kiše, kad se listovi osuše. Totalne herbicide moguće je koristit od kraja lita i početkom jeseni. U uslovima niži temperatura vrimena imamo slabiju translokaciju biljni sokova kroz biljke, a tad je i učinak herbicida manji. Ove herbicide triba koristit kad je vrime mirno - brez vitra, jel su oni neselektivni, tj. suzbijaju i uništavaju svaku biljku sa kojom preparat dođe u kontakt. Nakon prskanja bar 4-5 sati ne bi tribala padat kiša. Do potpunog sušenja korova, zavisno od vrste korova, dolazi dvi do pet nedilja nakon prskanja. Da bismo postigli potpun željeni učinak u suzbijanju korova, tretiranu parcelu ne triba obrađivat tri do pet nedilja nakon prskanja.

Proizvođači se tribaje pridržavat priporučeni doza i načina primene, a koji su sadržani u upustvu za primenu preparata. Doze su veće za višegodišnje rizomske korove. Učinak ovi herbicida jako zavisi i od utroška vode prilikom prskanja. Najbolji učinak ovi herbicida je kod potrošnje vode od 100 do 200 litara po hektaru, a kako bi postigli tu količinu vode potriban je pravilan odabir dizni ko i određivanje potribne brzine vožnje traktora. Pri takom utrošku, manje doze herbicida imaje dobar učinak 2–3 litre po hektaru/ha pri suzbijanju jednogodišnji korova i dve do šest litara po hektaru pri suzbijanju višegodišnji korova u zavisnosti od vrste korova. Pri utrošku vode u količini priko 200 litara po hektaru, doze herbicida se povećavaje čime se povećavaje troškovi, a umanjiva ekološki efekt.

Pri sprovođenju ove mire moramo bit svesni da ćemo uspit suzbit samo one korove koji su u vrime prskanja nikli, a svi oni koji će niknit naknadno ostaće neoštećeni od strane primenjenog herbicida.

Herbicidi primenjeni na strništu deluju samo priko lista i zeleni biljni dilova ne ostavljajuć herbicidne ostatke u zemljištu, tako da se na tako tretiranoj parceli mogu sijat usivi brez ograničenja. Suzbijanjom korova na strništu smanjiva se brojnost korova za naredni usiv, koji obično bude kaka okopavina. Zafaljujuć ovoj miri u proliće naredne godine problem korova se često mož rišit samo jednim tretmanom, kakim zemljišnim herbicidom.

Na tretiranim površinama zabranjena je ispaša stoke, ko i upotriba osušene biljne mase za ishranu.

Nikola Ostrogonac dipl. ing
Savitodavac PSS Subotica

Ris u Bajmoku

Horoskop za jul

Interesovanje za nove ideje i saradnju s novim ljudima moglo bi vas odvest u vode koje su sve samo ne mirne. Ukoliko ste slobodni, period prid vama bi vam mogo otvorit mnoge nove mogućnosti za poznanstva, naročito s osobama rođenim u vazdušnim i zemljanim znacima. Zdravlje vam nije ugroženo, al su česte manje glavobolje moguće.

Upornost na koju ste računali ko vaše najjače oružje za postizanje ciljova u ovom periodu bi se mogla pokazat prija ko vaša najveća priprika. Trudite se konstruktivno obrazlagat svoje stavove, da ne bi bili pogrišno svaćeni. Osobe rođene u znaku bika, koje su već u dužoj vezi, poželiće iskazat svoje zasićenje raznim stvarima, al strahuju od reakcije partnera. Izostanak stvari kojima niste zadovoljni biće sasvim jasan signal čime niste zadovoljni. Zdravlje vam je generalno na zadovoljavajućem nivou, al krvni pritisak bi lako mogo biti povod vaše posite doktoru,.

Posli dužeg vrimena, ponovo uvidate svoje prave potencijale i mogućnost da se na poslovnom planu realizujete u punoj miri. Na vaše planove neće gledat svi blagonaklono, al će te bar na taj način bit u prilici saznat ko vam želi dobro, a ko ne. Ukoliko ste slobodni, period prid vama bi vam mogo donet novine koje ste možda priželjkivali ranije, al se sve završilo i prija neg što je počelo. Zdravlje bi vam moglo biti znatno bolje, kad bi našli način suzbit nervozu.

Veliki ste entuzijasta i uradićete tušta kako bi bili prihvaćeni dio tima. To, naravno, ne znači uvik da će te bit ravnopravni. I budete li ostili da je tako, svakako vam neće bit svejedno. Spadate u ljude kojima su međuljudski odnosi važni, pa će i oni u velikoj miri uticat na vašu produktivnost. Rakovi druge i treće dekade mogu se nadat novim poznanstvima. Zdravlje vam je dosta krhko i teško je kazat šta konkretno ne valja. Za očekivat je da će vam naredni period bit naklonjeniji u drugim stvarima, zdravlje nije jedna od nji.

Iako ste ratoborni kad vam postane jasno da ste zakinuti za štogod što smatrate da vam pripada, možda bi ipak bilo bolje da se informišete dal je to zaista i tako. Prija nego što ispadnete gramzivi u očima drugi, tražeć štogod što nije vaše. Autoritet na koji toliko polažete, mogo bi vam bit kompromitovan. Kada je rič o ljubavi, slobodni pripadnici ovog znaka će bit u prilici za novo iskustvo. Zdravlje vam je dobro, al opasnost od mali fizički povrida stoji ko realna mogućnost.

Imate prid sobom nikoliko dilema. Očekivanja su vam čas realna, čas teško ostvariva. To bi moglo da vam zadate probleme da ostvarite bilo šta. Poradite na prioritetima. Vi najbolje morate znat šta vam je pri vrvu liste, a šta pri dnu. Ovaki razvoj situacije će svakako doprineti da ovaj period za vas prođe brez veći trzavica i iskušenja. Slobodne osobe rođene u ovom znaku imaje možda svojevrsan mali otpor da im se desi promina. Divice u braku će moždar nesvesno doć u situaciju da zapostave partnera, ipak ne bi tribali koristit obaveze ko izgovor. Zdravlje vam je stabilno, međutim, česte i nagle promine raspoloženja to mogu poremetit.

Štogod što virovatno dugo iščekivate ko mogućnost, sad bi se moglo manifestovat ko vaša stvarnost. A to se prija svega odnosi naposlovne planove. Vi nećete bit jedini od koga zavisi ishod, iako bi vam to najviše odgovaralo. Moraćete nać zajednički jezik s ljudima koji vam itekako mogu bit na putu. Za osobe rođene u ovom znaku, a koje su slobodne, mogu uslidit pozitivne promine, al i prilike koje će vas mimoić, jel ih ne pripoznajete na vrime. Za vage u braku je pak druga priča. Nagomilana nezadovoljstva bi vam mogla pokvarit planove da provedete vrime zajedno, jer bi tamo lako mogla doć na površinu. Zdravlje bi vam moglo bit bolje, ovo se posebno odnosi na krve sudove.

Radite tušta i radite brez pritužbi, kad za to imate adekvatnu el barem dogovorenu naknadu. Niste od ljudi koji se žale za sve i svašta, al kad vi nađete zamirku, onda je cigurno štogod priko čega se prić ne mož. Ovaj balans pa i običaj bi se lako mogo nać na meti novi pravila, što bi vam itekako uticalo na život. Nije međutim uvik uputno minjat poziciju jedra u skladu s vitrom, jel tako se ne plovi. Ljubav vam ne nagovištava ništa spektakularno, al vas to ne brine, jel malo ko je do te mire sebi dovoljan ko što ste vi. Mogući problemi sa žlezdama bi vam lako mogli narušit zdravstvenu sliku.

Trudite se da kolektiv u vama ima pouzdanog člana. Prihvatate stvari koje možda i nisu u domenu vaše kompetencije, al sve to činite jel želite ostavit utisak. Radite dobro ono što vam je posao, a prijateljski savit el mišljenje bi tribali bit dovoljno za sve ostalo. Za osobe rođene u ovom znaku, koje su slobodne, ovo bi mogo bit period kad ulazite u mirnije vode. Posebno ako vam je podznak u vatrenom znaku. Strilci u braku, s druge strane, priželjkivaje dinamiku raniji dana u vezi. Zdravlje vam je na ivici zadovoljavajućeg, ositljivi ste na razne promine, al ako one ostanu u razumnim okvirima, biće sve dobro.

Ukoliko vam se desi da budete izostavljeni iz mehanizma donošenja odluka, ovaj period bi vam mogo bit donekle težak. Niste navikli, niti vam je u prirodi da se stvari koje vas se direktno tiču, prolaze brez vašeg mišljenja, pa i odobrenja. Osobe rođene u ovom znaku koje ne polažu račun nikom, bar kad su emocije u pitanju. Počeće priisptavat ispravnost svoji stavova po ovom pitanju. Zdravlje bi moglo bit bolje, nuz balansiranu ishranu i dovoljno tečnosti, na šta često zaboravljate.

Vaša društvenost i želja za gradnjom mostova u nečijim očima i planovima mogla bi postat dio ne baš iskrene namire da dođe do nečeg po cinu vašeg integriteta. Nikako vam nije priporučeno da prihvatate pridloge koji do kraja nisu objašnjeni, el u sebi nose potencijalni rizik odgovornosti koja ne stoji. Vi ste već uložili dovoljno napora za ono što imate, ne bi bilo mudro to sad radit i za druge kad je to njev zadatak. Emotivni odnosi u ovom periodu ne donose naznake značajniji promina. Zdravlje bi vam moglo bit ugroženu uslid stresa. Povedite više računa ako ste učesnik u saobraćaju.

Postoje u vama enormne količini nezadovoljstva svim i svačim. Međutim, vi strpljivo skladište i ne dajete nikakve signale da vam je od svega dosta. Izlivi bisa vam ne bi koristili, radije argumentovano tražite da se određene stvari dovedu u red. Ukoliko ste slobodni, period prid vama bi mogo u vaš život dovest osobu sa dosta mana koje vam nikako nisu drage. Na vama je kako ćete se postavit u vezi ovog. Ostat sam el tolerisat neizdrživo. Zdravlje vam je dobro, al naticanje stopala i slično nije isključeno.

T. K. M.

Program obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca

„Dan Dužijance 2020”

u organizaciji Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” i bunjevački udruženja upisani u registar NSBNM

Subota, 25. april u 10 sati:
„Posvećenje žita na Svetog Marka”
BKC „Lemeški Bunjevci” u Svetozar Miletiću

Srida, 24. jun u 18 sati:
„Priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka”
UG „Bunjevačka vila” u Maloj Bosni

Subota, 4. jul u 9,30 sati:
„Ris u Bajmoku”
BKC „Bajmok”, u avliji familije Pokornić

Petak, 10. jul u 10 sati:
„Radionica za izradu perlica i vinaca od žita”
BKC „Bajmok” u avliji familije Pokornić

Subota, 11. jul u 17 sati:
III „Kolonija slamara”
KUD „Aleksandrovo u prostorijama KUD-a

Subota, 18. jul u 20 sati :
„Cilovečernji koncert”
UG „Bunjevačko kolo” Trg Svetog Đorđa Sombor

Nedilja, 19. jul 8.45 sati:
„Centralna svečanost Dužionice”
UG „Bunjevačko kolo” Trg Republike Sombor

Petak, 24. jul
„Čuvari tradicije” u „Etno kući Kuntić” Subotica
11 sati - otvaranje VIII Panel Konferencije **„Usmeno narodno blago i tradicija bački Bunjevaca”** *KUD „Bunjevka”*
19,30 sati **Otvaranje XII etno izložbe „Dužijanca”** „Bunjevka&Etno kuća Kuntić”
20 sati **Muzičko veče „Čuvari bunjevačke pisme”**
UG „Bunjevačka kasina”

Nedilja, 26. jul u 10 sati:
„Dužijanca u Svetozaru Miletiću”
Misa zafalnica u Crkvi Rođenja Blažene Divice Marije u Svetozaru Miletiću, BKC „Lemeški Bunjevci”

Nedilja, 9. avgust u 10 sati:
„Dužionica u Čonoplji”
Misa zafalnica u Crkvi Svi Sveti u Čonoplji, familija Jozić i BKC „Lemeški Bunjevci”

Utorak, 11. avgust u 19 sati:
Izložba slika „U čast Dana Dužijance”
„Bunjevačka matica” u Subotici

CENTRALNA MANIFESTACIJA PROSLAVE NACIONALNOG PRAZNIKA „DANA DUŽIJANCE:

petak 14. avgust:
18 sati - **Misa zafalnica**
Franjevačka crkva u Subotici
19 sati - **Otvaranje „Izložbe kruva-somuna”**
Vestibil Gradske kuće u Subotici
subota, 15. avgust, u centru Subotice:
19,20 sati - **Svečani defile učesnika u programu**
19,40 sati - **Polaganje cvića na bistu Blaška Rajića**
20 sati - **Koncert na otvorenom „Dan Dužijance 2020”**
21,30 sati - **Bandašicino kolo**

Završne manifestacije:
nedilja, 23. avgust u 17 sati
VI Kolonija – „Lemeška jesen”
BKC „Lemeški Bunjevci” u Svetozaru Miletiću

od 25. do 28. avgusta:
„Dan Dužijance 2020”
BKC „Novi Sad” u Novom Sadu

ZBOG TRENUTNE EPIDEMIOLOŠKE SITUACIJE MOGUĆE JE POMERANJE TERMINA!

Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije | Autonomna pokrajina Vojvodina | Grad Subotica | Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine | UK „Centar za kulturu Bunjevaca” | NIU „Bunjevački informativni centar”